

DĚJINY SVĚTA

GLOBÁLNÍ DĚJINY
OD POČÁTKŮ DO 21. STOLETÍ

3

VÝKLADY SVĚTA
A SVĚTOVÁ NÁBOŽENSTVÍ
600 AŽ 1500

EDITOŘI
JOHANNES FRIED
A ERNST-DIETER HEHL

VYŠEHRA D

*Motiv na obálce:
al-Idrísího mapa světa, 1154*

Revizi českého překladu provedli:
prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc.
doc. PhDr. Svetislav Kostić
prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.
PhDr. Vladimír Liščák, CSc.
doc. PhDr. Jarmila Bednaříková, CSc.
Mgr. Zuzana Kosticová, Ph.D.
prof. PhDr. Stanislav Sousedík, CSc.

Copyright © Original edition „WBG Weltgeschichte“, 2009–2010 by WBG
(Wissenschaftliche Buchgesellschaft), Darmstadt
Translation © Jan Hlavička, Pavel Kolmačka, Magdalena Konečná, 2013

ISBN 978-80-7429-343-6

OBSAH

Úvod	13
-------------------	----

ROZMANITOST SVĚTA

Komunikace – obchod, umění a výměna znalostí	29
Transversála oikumeny – Indický oceán a Středozevní moře	30
Obchod na asijských a evropských pozemních cestách	37
Tajemný třetí světadíl	45
Výměna zboží a vědomostí – kupci a vyslanci, poutníci a vzdělanci	48
„Zlato“ z Byzance v mincovnách Arabů a Latinů	58
Obraz světa, kartografie a zeměpisné znalosti	65
Antické základy a středověké znalosti o světě	66
Multifunkčnost média	71
Mapy jako mnemonické pomůcky	72
Náboženská symbolika a kontemplace	73
Svět jako encyklopedie	77
Reprezentace moci	81
Nová vizualizace prostoru – regionální a portolánové mapy	83
Rozšíření a obnovení eurocentrického obrazu světa	87
Recepce Ptolemaiovy geografie	87
Nový svět a nové vědomosti	88
Náboženská rozmanitost Asie	91
„Světová náboženství“ v letech 600 až 1500	91
Hinduistická tradice v Indii	93
Buddhismus v jižní a jihovýchodní Asii	98
Čína a Japonsko	99
Buddhismus od éry dynastie Tchang	100
Taoismus v Číně	103
Buddhismus v Japonsku	104

Afrika jižně od Sahary – od sakrálních států k velkým říším	107
Státní útvary jižně od Sahary	108
Vznik subsaharských říší	111
Islamizace a rozvoj imperiální moci	115
Náboženství, politika a zrod islámu	120
Lokální struktury a akulturační tendence v Arábii pozdního starověku	121
Politická transformace staroarabské kmenové společnosti	124
Zrod islámu.	128
Židovská diaspora.	132
Židé v byzantské říši	133
Židé pod islámem	135
Židé v západní křesťanské Evropě.	139

USPOŘÁDÁNÍ SVĚTA

Islámské říše.	147
Budování státu a expanze	147
Utváření říše	149
Abbásovcí a rozdrobení islámského světa	153
Abbásovská centrální oblast – Egypt, Sýrie, Mezopotámie, Írán	153
Al-Maghrib – Západ (severní Afrika a Španělsko)	160
Má wará' an-nahr – Východ (Transoxanie, Indie)	162
Křížové výpravy	164
Cílové oblasti a průběh.	164
Předpoklady – organizace – reakce.	167
Důsledky.	174
Nomádi mezi Asií, Evropou a Středním východem.	176
Stepní říše raného a vrcholného středověku	180
Mongolská říše (zhruba od roku 1200 až do poloviny 14. století)	185
Mongolská říše jako faktor kulturního propojování ve světových dějinách	192

Evropa – univerzalita a regionální rozmanitost	197
Systémy vlády na křesťanských územích kolem roku 600	197
Univerzální a partikulární koncepce v 8. a 9. století	199
Císařství a papežství za vrcholného středověku	202
Království vrcholného středověku – vývoj, zhušťování, pestrost	208
Vrchol a krize císařství a papežství ve 13. století	214
Změny a zhušťovací procesy v pozdním středověku	218
 Mocenský řád a koncentrace moci v muslimském světě.	 229
Stát, identita, prostor	229
Vojenské mocenské prostředky a finanční základy	235
Vláda a společnost	239
 Střední a východní Asie.	 245
Aristokratická císařství dynastií Suej a Tchang	246
Dynastie Sung a dobytelské dynastie Liao a Ťin	250
Mongolská světová říše a dynastie Ming.	251
 Indický subkontinent	 256
Raný středověk v Indii (asi 550–1206)	256
Pozdní středověk v Indii (1206–1526).	262
 Konvergence a divergence politické a náboženské moci	 265
Konvergence.	266
Obrat	271
Divergence	272
Mimoevropské poměry.	285
 Města	 289
„Město“ – „Města“ – Koncepce.	289
Kulturní krajiny	292
Mezoamerika a Jižní Amerika	292
Afrika na východě a jižně od Sahary	293
Čína	294
Japonsko	299
Indie	303
Blízký východ a severní Afrika	310
Srovnávací pohled	316

VÝKLAD SVĚTA

Cesty ke spáse – Čína a východní Asie.	325
Rozmanitost nauk, mnichů, laiků a role státu	326
Formování buddhismu v Koreji a Japonsku	329
Představy o konci světa a soucit bódhisattvy.	332
Cíle a cesty spásy v Indii	337
Náboženství v Indii	337
Základní koncepce myšlenky vysvobození	341
Teologie, právo a filozofie v islámu	352
Sunnité a šíité	352
Súfismus	357
Cesty ke spáse ve středověké křesťanské kultuře	364
Prvotní ztráta blaženosti.	364
Boží jednání ke spáse člověka	365
Individuální jednání k dosažení spásy	368
Církev jako instituce zprostředkující spásu.	372
Církevní právo	374
Svátosti	374
Misie	375
Dogmata	376
Hereze	379
Vita religiosa – svět klášterů a řádů	381
Řád vědění v latinském středověku.	384
<i>Artes liberales</i> – dědictví antiky a patristiky.	384
Obrat od <i>artes</i> k <i>divisio philosophiae</i> ve 12. století	387
Věda a moudrost – vědy od 13. do 14. století.	395
Zvědečtění a racionalita	401
Ke genealogii středověkého vědění – rozvrhy a trendy	401
Ibn an-Nadím a suma světského vědění	403
K tradici antického dědictví vědění v Byzanci – Fótios	404
Dialektika pokroku – systémy zdůvodnění v rámci světa.	404
Bohatství vědění a jeho předávání.	408
Spálený chalífův poklad vědění	408
Počtářství a hvězdopřevectví – Gerbert z Aurillaku.	412
Monopol vědění na Dálném východě.	415

O židovském příspěvku k evropské kultuře vědění ve středověku	416
Primát rozumu a odkrývání přírody	419
Náboženské a názorové boje rané scholastiky	419
Zdůvodnění víry prostřednictvím rozumu	420
Kosmos a fysis	421
„Znal všechno pod sluncem“ – Abélard	422
Cesty a působení nového kulturního transferu	424
Emancipace vědy	426
Nový stav intelektuálů a jeho rozpory	426
A přece platí, že „naše vědění je nevědění“ – Mikuláš Kusánský (1401–1464)	430
Výhled	433
Seznam literatury	437
Chronologický přehled	452
Rejstřík jmen osob, mytologických postav a národů	458
Rejstřík místních názvů	468

kontingent sice sestával z 317 lodí a 20 000 až 30 000 mužů posádky – byla to až do druhé světové války největší flotila ve východní Asii –, zřejmě však sloužil spíše diplomatickým a politickým cílům než obchodu. Číňanům patrně šlo o uznání císařské nadřazenosti nad domněle závislými státy. Mingská vláda poté s jakoukoli další podporou námořního obchodu ustala. V roce 1530 císař dokonce rozhodl, aby se již nepřijímali japonští obchodníci, a vyprovokoval tak nájezdy japonských i čínských pirátů na pobřeží své říše.

Obchod na asijských a evropských pozemních cestách

Spojení mezi Evropou a Asií, zásadní pro koherenci středověkého světa, záviselo prakticky i tam, kde mu základnu nabízela pevnina, na námořních cestách. Neboť velká vnitroasijská západovýchodní spojnice, již se v novější době kvůli obchodu s čínským hedvábím říká „hedvábná cesta“ a která svými hlavními trasami obepínala na severu a jihu středoasijskou Tarimskou pánev s pouští Taklamakan, končila na západě v přístavech Černého, případně Azovského moře, a v Sýrii, ačkoli ji další pozemní trasy propojovaly do vnitrozemí Evropy. Kdo zde vládl – ve starověku například Parthové, ve středověku částečně Byzantinci –, zaujímal podobně klíčové postavení jako od 7. století muslimové v Levantě. Tento systém cest při jeho obrovské rozloze mnoha tisíců kilometrů mezi Středomořím a Žlutým mořem však jen výjimečně mohla kontrolovat jediná mocnost; takřka nevyhnutelné rozdrobení moci vedlo k tomu, že komunikace mezi východem a konečným bodem nemohla ani zde překlenout rozsáhlý prostor bez mezičlánků – se všemi důsledky, jako jsou ztráty, přeměny a obohacení.

Tato magistrála se postupně vyvíjela určitě už v prehistorických časech z regionálních obchodních styků. Kosterní nálezy lidí europoidní a mongoloidní rasy v sídlištích už asi od roku 2000 př. Kr. jasně svědčí o tom, že Západ i Východ hledaly spojení stejnou měrou. Řecký zájem o Střední Asii je doložen pro 7. století, obchodní styky mezi Černým mořem a východní Asií se však patrně krátce po Hérodotovi (485–425 př. Kr.) přerušily. Vznesené Římanky projevovaly od 1. století př. Kr. zvýšený zájem o asijské hedváby; po této průsvitné a hebké látce byla taková poptávka, že údajně rozhodla římskou obchodní bilanci a z hlediska mravokárců pak zcela jistě narušila slušnost a mravy. Bez Parthů jako prostředníků se Římané neobešli, o blokáдах obchodu zpravovali sami čínští autoři.

Čína neměla o obchod se Západem přílišný zájem, spíše ji znepokojovaly problémy na severu. Kočovníci na hranici říše požadovali pro své přežití po zemědělcích rýži a jiné obilniny, moc dynastie Chan (206 př. Kr. až 220 po Kr.) ohrožovali rovněž jejich lučištníci, již si v 1. tisíciletí př. Kr. také ochočili koně na rychlé a odolné jízdní zvíře. Podrobeny jsou nám

**Vnitroasijská
západo-
východní
spojnice**

**Problémy na
severu Číny**

četné městské státy, na velké obchodní cestě snad více než padesát, chlubil se jeden neusedlý kmen, proti kterému císař Wu-ti hledal za spojení jiné kočovnický. Jeho vyslanec do „západních zemí“ Čang Čchien neuspěl, dostal se však při dvou expedicích až k řece Oxos (Amudarja v západním Turkestánu), dozvěděl se o existenci Parthů a Římanů a na severní trase velké stezky poznal nejen helenizovaný Írán, ale i turfanské víno. Za nejdůležitější považoval „krví se potící koně“ z úrodné Ferghanské kotliny, jejíž největší část se nachází v dnešním Uzbekistánu. Chovatelé je Číňanům zpočátku nechtěli za hedvábí přepustit, ale nakonec jim jich kolem roku 100 př. Kr. prodali tisíce. Díky těmto koním se císař mohl ubránit kočovníkům, rozšířit říši a na stanicích při stezce na západ zřídit vojenské kolonie. Čína byla na hedvábné cestě zainteresována i po pádu dynastie Chan. Po ní pronikala velká náboženství západu, zvláště buddhismus z Indie, ale i perský zoroastrismus, judaismus a křesťanství, manicheismus a islám, zatímco technické vymoženosti a přírodovědné poznatky se většinou ubíraly opačným směrem.

Obchod se zvířaty Směňování koní za hedvábí provázelo čínské dějiny až do konce středověku; například ještě v 15. století požadovali mongolští Ojraty po dvoru mingských císařů za koně střední kategorie balík hedvábí vyšší jakosti, osm balíků střední a jeden balík běžné jakosti. Podobnou cenu měli i velbloudi jako nenáročný soumaři, zejména z Baktrie; dokázali denně převézt čtyři sta až pět set liber zboží na vzdálenost 26 až 30 mil i více. V oázách Tarimské pánve mířili na stálá tržiště, kde obchody probíhaly prostřednictvím tlumočnicků nejrůznějšího původu a jazyků. Kromě hedvábí, a dokonce ještě před ním, vyvážela Čína na Západ koření a léčivé rostliny, skořici a tibetské kožešiny nebo otroky a získávala za ně kovy, korály, purpur, perly, jantar, bavlněné látky či drahé kožešiny. Západní produkty však nemohly s luxusním východním zbožím držet krok, takže už Římané poznali obchodní deficit. I když evropský Západ vyvážel ve středověku například ještě německé nebo flanderské plátno a muranské sklo, přesto zlato a stříbro i nadále masivně odtékalo do Asie.

Dovoz hedvábí Středověké Konstantinopoli bránili v dovozu hedvábí íránští Sásánovci a Hefthalité (Bílí Hunové) ovládající oblasti mezi Kavkazem a Tarimskou pánví. V 6. století sice prý pravoslavní mniši propašovali kukly bource morušového do Byzance, ale dosáhnout kvality čínského hedvábí se nepodařilo. V mezopotámských pohraničních městech Nisibis a Dara kupovali východní Římané hedvábí od perských prostředníků. Císař Justinian I. otevřel od Černého a Kaspického moře severní trasu do Číny, aby se vyhnul konkurenci; roku 576 se jeho nástupce kvůli podpoře obchodu s hedvábím spojil s novým turkickým kaganátem v Transoxanii, jenž brzy nato expandoval až ke Krymu, podrobil si Hefthality a ovládl tak značnou část hedvábné cesty. Po vítězství císaře Hérakleia nad Peršany v roce 628 dorazila četná poselstva z Konstantinopole až na dvůr tchangského císaře; v této době dosvědčuje jeden nápis misii syrských nestoriánských

křesťanů v Číně a zlaté byzantské solidy nalezené při hedvábných cestách svědčí o přímém obchodním styku až do poloviny 8. století. Ke změně došlo, když byla říše Západních Turků, už předtím přechodně podrobená Číňany, napadána agresivními Araby a v letech 745–766 vyvrácena rovněž turkickými Oguzy, Ujgury a Karluky. Takřka současné vítězství muslimů nad Číňany u řeky Talas v roce 751 otevřelo islámu západ vnitřní Asie; za Abbásovců a Fátimovců se Arabové i zde etablovali jako prostředníci mezi Evropou a Dálným východem. Ochranu jejich obchodní činnosti poskytovala na severu (Mongolsko) asi od roku 900 říše Ujgurů, kteří převážně přijali manicheismus. Muslimové zprostředkovali Západu přes Samarkand čínskou výrobu papíru a kromě hedvábí dováželi také tuš a čaj; čínský porcelán, jenž se podle cestovatele Ibn Battúty dostal až do Maroka a který jeho souvěrci napodobovali, dospěl do západní Evropy zjevně až na počátku 15. století. Islámský obchod s Východem nebyl nijak zásadně ohrožen ani mongolským vpádem, protože námořní cesty přes Rudé moře, Perský záliv a Indický oceán zůstávaly i nadále volné.

Hedvábné cesty ve vnitřní Asii byly po vzniku mongolské říše ve 13. století vytiženy jako snad nikdy předtím; zásadní měrou k tomu přispěla nová dynamika západoevropských kupců, jimž se už dobytím Konstantinopole křižáky v roce 1204 otevřel přístup k Černému moři. Již dva roky nato, právě když Čingischán zakládal svou říši, uchytili se Benátčané v Soldaii (Sudak) na Krymu a také v Taně (Azov) při ústí Donu do Azovského moře, zatímco jejich největší konkurenti z Janova se usadili v Kaffě (Feodosija) na Krymu (1266). Ze Saraje v deltě Volhy a podél východního pobřeží Kaspického moře dospěli latinští obchodníci přes Urgenč, Bucharu a Samarkand na severní hedvábnou cestu, případně z Trapezuntu (Trabzon) přes perský Tabríz na její jižní trasu a odtud dále do Indie nebo Číny, pokud nesměřovali přes Mezopotámii do Hormuzu v Perském zálivu. Země Západu si cenily bezpečí, které jim skýtalo impérium založené Čingischánem († 1227) a rozšířené jeho následníky. Tomuto impériu padly za obět na západě mimo jiné Chórezm v centrální Persii a Rus na východoevropských řekách, jakož i abbásovský bagdádský chalífát, na východě mezi lety 1215 až 1279 však celá Čína. Díky jednotné politické moci odpadala kupcům opakovaná placení cel, a to i přestože mongolská říše za Čingischánových následníků nezůstala kvůli soupeřením a novým politickým dělením jednotným celkem. Mongolové podporovali obchod a cestování vůbec, navíc projevovali náboženskou toleranci. Na dobře chráněných dálkových cestách byly každých 25 až 30 mil zřízeny stanice s čerstvými koňmi, ubytováním a stravou, zmiňuje se o nich nejslavnější cizinec ze Západu Marco Polo (cesta do Číny 1271–1295). Podle Marca Pola bylo na stanicích k dispozici 200 000 koní a více než 10 000 domů pro ubytování obchodníků. I když on, jeho otec a strýc jsou považováni za průkopníky latinského přímého obchodu s Čínou, pouštěly se do tohoto dobrodružství stovky, ne-li tisíce kupců z Benátek a Janova, občas i z Florencie, Sieny, Pisy nebo Piacenzy,

**Nová
dynamika
západo-
evropských
kupců**

a částečně jako Marco Polo volili lodní dopravu. Putování po hedvábné cestě bylo časově značně náročné. Podle florentského bankéře Pegolottiho si cesta z Krymu do Pekingu vyžadovala 259 až 284 dnů; zato však lákal zisk kolem sta procent. Když Pegolotti sepisoval (v letech 1310–1340) své zkušenosti, doporučoval prodat většinu zboží už v Urgenči poblíž Aralského jezera a brát do Číny jen to nejcennější, především stříbro. V Kataji, na území mezi dolními toky Chuang-che (Žluté řeky) a Jang-c', směňovaly v letech 1290–1340 desítky benátských a janovských kupců klenoty, perly a luxusní tkaniny za hedvábí a koření. Ve stopách obchodníků ze Západu kráčeli duchovní. Již papeže Inocence IV. podnítily v roce 1245 vpády Mongolů do střední a jihovýchodní Evropy (Uhry, Polsko/Slezsko, Morava, Dalmácie) k vysílání mnichů jako vyzvědačů, vyslanců a misionářů do Asie. Později se k Mongolům a do Číny vydávali jako věrozvěsti a dokonce jako biskupové především františkáni. „Evropská epocha“ hedvábných cest skončila kolem poloviny 14. století, když byly konflikty chanátů neřešitelné, z Asie pronikal na Západ mor, většina Mongolů přestoupila na islám a dynastii Jüan v Číně vystřídala domácí dynastie Ming, jež k cizincům přistupovala spíše odmítavě. Dálkový obchod nyní opět spočíval v rukou muslimských prostředníků. Hedvábné cesty se vzkvétajícími oázami pozbyly na významu, teprve když Portugalci kolem roku 1500 otevřeli novou oceánskou trasu na východ.

**Pozemní
cesty ve
vnitrozemí
Evropy**

Z velkých transasijských cest pokračovala ve středověku do vnitrozemí Evropy různá spojení, na kterých, jako v případě hedvábných cest, ohrožovala svobodný obchod dobovačná tažení. Jantar z Pobaltí se vyvážel na jih už v polovině 2. tisíciletí př. Kr. Přes Volhu a Kaspické moře nebo pozemní cestou východně od nich se dostával do Transoxanie, Chórezmu a dál až do Indie. Další spojení vedla přes Don do Azovského moře nebo přes Dněpr do Černého moře a odtud do Konstantinopole nebo do chalífátu. Jantarová cesta se přerušila, když na Balkán pronikli Avari, Bulhaři a Slované a brzy si na úkor Byzance vytvářeli vlastní říše. Zároveň blokovali velké koridory mezi císařským městem na Bosporu a západní Evropou: na samotném Balkáně vojenskou silnici z Adrianopole (Edirne) přes Filippopolis (Plovdiv), Serdicu (Sofie), Naissus (Niš), Singidunum (Bělehrad) a Sirmium (Sremska Mitrovica) do Poetovia (Ptuj) i starou *via Egnatia*, jež vedla od konstantinopolské Zlaté brány přes Soluň do Dyrhachia (Drač), respektive do Apollonie na Jadranu, a severně od těchto dvou tras dolní a horní Dunajskou pánev, jednu z nejvýznamnějších tepen pro přesun lidí a zboží v římské říši. Vojáci a kupci se už nyní nemohli dostat z Kolína po Rýnu a Dunaji až k Černému moři. A protože zároveň Langobardi, které Avari vyhnali z Panonie, pronikli do severní Itálie (568), byla jako průchozí pásmo pro obchodníky směřující přes Alpy k Rýnu ohrožena i Pádská nížina. Obchod mezi katolickým a pravoslavným křesťanstvem byl na jihu zcela odkázán na cestu přes Středozemní moře. Na severu se jantar zase musel dopravovat přes Baltské a Severní moře.

Když Karel Veliký vyvrátil říši Avarů, komunikace mezi Konstantinopolí a Západem se obnovila přes dunajský koridor a přes *via Egnatia*, avšak už koncem 9. století do toho vstoupily další konflikty mezi Byzantinci a Bulhary a vpád Maďarů. Rozvoj císařství byl omezen i na východě. Mezi Černým a Kaspickým mořem totiž převážně turkičtí kočovníci založili chazarskou říši, jež kontrolovala důležité obchodní cesty mezi východní Evropou, Konstantinopolí a chalífátem. Chazaři, jejichž vládnoucí vrstva se přiklonila k židovství, si v deltě Volhy zřídili hlavní město Itil, kde se cestou na Dálný východ setkávali kupci nejrůznějšího původu, mezi nimi muslimové z Bagdádu nebo židovští Radhánci ze Španělska nebo Francie. Chazaři vytlačili část Bulharů z pontských stepí na sever a ti vytvořili při Volze muslimský stát; jeho hlavní město Bolgar na soutoku Volhy a Kamy (dnes poblíž Kazaně, hlavního města republiky Tatarstán) bylo rovněž významným obchodním centrem. Sem mimo jiné přicházeli Varjagové, kteří od Slovanů mezi Baltským mořem a pásmem lesů vybírali tribut za ochranu a své zboží – otroky, kožešiny, med a vosk – směňovali za žádané stříbro z muslimského světa. Prostřednictvím švédských Vikingů se naproti tomu do Skandinávie dostávaly i šperky, čínské hedvábí a mince z Byzance a Orientu. Slované povolali v polovině 9. století právě tyto severní Germány k vládě; Rurik a jeho bratři si založili knížectví ve stávajících městských sídlech na velkých severojižních vodních tocích. Rus se zrodila kolem obchodních středisek při řekách, z nichž Novgorod na řece Volchov severně od Ilmeňského jezera a Kyjev na horním toku Dněpru byly jen ty nejvýznamnější. Ačkoli Rurikovci podporovali obchod, přesto se dopustili vážné chyby, když při rozšiřování svého panství zničili v roce 965 chazarskou říši. Umožnili tak novým kočovným národům, nejdříve Pečeněhům a potom Kumánům, proniknout přes Volhu a Don na západ, převzít kontrolu nad obchodem v pontských stepích a ohrožovat samu Rus. Navíc se východoevropská směna zboží s chalífátem zcela přesunula na trasu z Bolgaru přes kazašskou step do Transoxanie. Tyto tři východoevropské mocnosti – Volžské Bulharsko, území Kumánů a Kyjevská Rus – podlehly až Mongolům (1236–1240).

Evropa mezi Volhou a Atlantikem, Středozemním a Severním mořem byla vlastně probádána až ve středověku. Rozdíly oproti starověku lze ozřejmit zkušenostním obzorem autorů. Když Hérodotos chtěl v 5. století př. Kr. popsat obydlené části světa, zoufal si nad svými nepatrnými znalostmi Evropy. Z pohledu Řeka mu byl nejasný především evropský západ. „O Evropě však nikdo nic jasně nezjistil ani o jejích západních končinách, ani o severních, zda ji moře oblévá,“ konstatoval. Jakkoli mu byly řečené obrysy nejasné, přesto měl představu o evropské pevnině, která sahala od středomořského pobřeží daleko na sever. Jeho „Dějiny“ lze konfrontovat se zprávou jiného Řeka: Laskaris Kananos kolem roku 1400 procestoval právě severské země a zřejmě obchodoval. Tvrdil o sobě, že „prošel mnoha zeměmi Evropy“ a zcestoval celé její „pobřeží od samých

Východo-
evropská
směna zboží

„Objevování“
Evropy

okrajů severního oceánu“. Zmiňuje a popisuje Prusko a Norsko, Švédsko, Livonsko, slovanské území u Lübecku, Dánsko, dokonce Island a Anglii, cestou dále také Flandry a Portugalsko. Za dvě tisíciletí, jež uplynula mezi Hérododem a Laskarisem Kananem, se tedy Evropa stala značně známou, přestože Hérodotovы vědomosti podstatně přesáhli už starověcí autoři, pomysleme jen na Strabóna.

Christianizace Zásadním předpokladem pro vnitroeurovskou komunikaci byla vedle migrací národů, záborů země a kolonizace především christianizace, která do konce 14. století úspěšně proběhla skoro na celém kontinentu s takřka kompletním pokrytím biskupstvími a farnostmi i s tím souvisejícím šířením monarchistického principu královské moci po vzoru císařství Konstantina Velikého. Rozdíl mezi západoevropskými a středoevropskými státy, jež se většinou přímo nebo nepřímo řídily vzorem karlovske velké říše, a byzantského *commonwealthu*, kde císař nebo jeho patriarcha nedával novým státům nikdy plnou svobodu, nebránily směně a obchodu, a to platí rovněž pro vzájemné vztahy mezi křesťany a muslimy, kteří v raném a vrcholném středověku zřizovali státy ve Španělsku a jižní Itálii, od 14. století i na Balkáně.

Pohanští Vikingové Vedle náboženského a politického propojování Evropy, jež přesáhla hranice starého Imperia Romana od jihu na sever a od východu na západ, však nesmíme podceňovat přínos pohanských Vikingů k integraci kontinentu. Jakkoli v křesťanstvu vzbuzovali hrůzu a také je poškozovali, přesto tito severští rolníci–bojovníci na svých dálných kořistných a dobytčích taženích po vodních cestách vyznačovali evropské hranice. Platilo to jak na východě pro švédské Varjagy, tak na západě pro norské Vikingy, kteří asi od roku 870 osidlovali odlehlé ostrovy Grónsko a Island a zakládali v Irsku přístavy (hrady). I po přijetí křesťanství se severogermánské národy dlouhý čas orientovaly na západ, především na Anglii a Francii, a tato orientace překrývala nebo nahrazovala vliv římskoněmecké říše, zejména na Dánsko. Když doba Vikingů skončila, Dánsko a Švédsko usilovaly o ovládnutí prostoru Baltského moře, zejména na jeho slovanském a baltském jižním pobřeží a postupnou integrací Finska.

Vnitroevropské obchodní cesty Dopravně technicky mohla středověká Evropa západně od Rýna a jižně od Dunaje navázat na síť římských silnic, jež ve 2. století po Kr. představovala asi 80 000 kilometrů. Velké silnice vedoucí z Říma končily v souladu se svým účelem v přístavech a v pohraničních vojenských posádkách. Značně nejasná je ještě praktická použitelnost starých dopravních cest, o jejichž údržbu se ve Francii legislativně postaral první franský král Pipin III. Krátký. Vojska jeho syna Karla Velikého pochodovala po silnicích římských legií. Péče o zděděné magistrály byla dána praktickými potřebami. Platí to například pro *via Flaminia*, která přes Apeniny spojovala Řím s Ravennou, nebo pro různé cesty přes alpské průsmyky. Kromě poutníků a kupců po nich cestovali od společenství Karlovců s Římem vyslanci obou stran, též vojska franských a německých králů. Nelehkou cestu

usnadňovaly kláštery, hospice a hostince, zřizované po franském období především za vrcholného středověku. Až do 14. nebo 16. století šly skoro všechny alpské průsmyky zvládnout jedině se soumary, a tak se trasa přes Brennerský průsmyk ve Východních Alpách, jenž se dal překonat i vozy, stala už od 9. století nejvýznamnější vojenskou silnicí. Po velké severojižní spojnici vedoucí z Říma přes Alpy do Bretaně putovali ve 12. až 14. století návštěvníci champagneských trhů. Ve středověku se budovaly i nové dálkové silnice. Silnici *via Francigena*, zmiňovanou v roce 876 a vedoucí z Říma přes Sienu a Luccu do Milána, zbudovali zřejmě Langobardi, aby se vyhnuli silnicím *via Aurelia* a *via Cassia* kontrolovaným Byzantinci. Tato „cesta Franků“ představovala ještě v polovině 12. století úsek v islandském poutnickém itineráři *Leiðarvísir*, popisujícím cestu do Říma a do Akkonu ve Svaté zemi. Severně od Alp bylo třeba vytvořit nová spojení k misijním a kolonizačním územím na východě. Za franského období vznikla ve Vestfálsku mezi Duisburgem na Rýnu a Höxterem na Vezere cesta zvaná Hellweg, kterou dal Karel Veliký zabezpečit hrady a královskými dvorci v Essenu, Dortmundu, Soestu a Paderbornu; ještě pro německé krále byla významnou spojnici mezi Cáchami, Kolínem, Goslarem a Magdeburkem. Spojení do Polska nebo spojení Poodří a Povislí s podunajskými zeměmi nabízela Moravská brána mezi Sudety a Karpatami. Významné stanice obchodu s otroky z (pohanských) slovanských zemí byly Mohuč na Rýně a Verdun na Máse; přes křesťanské Španělsko se pak prodávali do muslimského al-Andalusu. Nejpozději od sklonku 10. století spojovala oblast Rýna a Mohanu se slezsko-polským prostorem „Hohe Straße“, vedla z Frankfurtu nad Mohanem přes Erfurt, Naumburg, Lipsko, Budyšin a Zhořelec do Vratislavi a dále přes Krakov a Lvov do Kyjeva. Vzrůstající poptávka po mase podporovala od pozdního středověku obchod s dobyt看em z Uher, Valaška a Moldavska, z Haliče, východního Polska a Ukrajiny a přispěla k rozmachu Lipska a Norimberku. Přístup do Čech zásadně usnadnil až císař Karel IV. (vládl 1346–1378) vybudováním „zlaté cesty“ z Prahy přes Plzeň do Norimberka.

Narůstající obchod si ve vrcholném středověku po vládčích Evropy důrazně vyžadoval stavbu silnic a péči o ně. Jak však dálkové cesty karolinské doby vypadaly, zda byly zpevněny zhutněnou zemí, dřevem nebo dlažbou, to v podstatě nevíme. V Dánsku se už tehdy pro nedostatek kamene používaly fošny stejně jako později v Severoněmecké nížině. Ve Francii dal král Filip II. August v roce 1185 vydláždit pařížské ulice, protože mu vadil zápach pouliční nečistoty, a síť dálkových cest s její římskou orientací na Lyon se postupně přeměrovala na stávající hlavní město království. Silnice obzvláště horlivě budovala ve 13. století bohatá severoitalská města (Florence, Bologna). Termín „silniční revoluce“ se týká v první řadě této silně rozvinuté městské krajiny.

Lodní doprava zboží byla ve středověku levnější než doprava pozemní,

Podoba silnic

Evropské vodní cesty

zboží, jako vlnu, obilí a kovy. Tato přeprava však byla na rozdíl od suchozemské mnohem více vystavena přírodním omezením, například nevypočitatelnosti počasí nebo střídání ročních období. Evropské regiony navíc nabízely pro vnitrozemskou plavbu značně rozdílné předpoklady. Například Řecko a Itálie mají nedostatek větších vodních toků anebo jim v létě hrozí vyschnutí. Jakýs taký význam měla v obchodě s obilím, olejem a vínem pouze Tibera s ostijským přístavem. Na druhé straně se už zeměpisec Strabón v augustovské době podívoval, jak hustě je Galie protkána řekami; zboží se dá po nich až na některé výjimky, kdy se musí překonat menší úsek souše, dopravovat od Středozemního moře až k oceánu. Od ústí Rhôny až k ústí Rýna lze vskutku cestovat 2000 kilometrů po vodě a na celé trase je třeba zdolat jen třicet kilometrů souše. Význam vnitrozemské vodní dopravy začal upadat ve prospěch dopravy pozemní teprve tehdy, když si „hlad po energii“ vrcholného a pozdního středověku vyžadoval stále více vodních mlýnů. Vedle překladišť zboží, jako v Champagni (Lagny, Provins, Troyes, Bar-sur-Aube), ve Frankfurtu nad Mohanem nebo v Lipsku, nebo výročních trhů, jako v Saint-Denis (už od přelomu let 634 a 635) nebo v dnešním jihošvédském kraji Skåne, se místy setkávání lidí mnoha kultur a zemí stávaly především významné námořní a říční přístavy. Jmenujme aspoň fríský Dorestad na Rýně a Lek, emporium Haithabu (Hedeby) u Baltského moře, Bergen v Norsku, Jumne při ústí Odry a hansovní město Lübeck, Birku ve Švédsku, Gdaňsk na území řádu německých rytířů, Reval (Tallinn) ve Finském zálivu, Limerick a Dublin v Irsku, v Anglii pak Bristol na Avoně, Southampton při Lamanšském průlivu, už od 12. století významný Londýn, ve Flandrech na severomořském pobřeží Bruggy, zastíněné pak v pozdním středověku Antverpami na Šeldě. Na Máse to byl hluboko ve vnitrozemí Lutych, na Seině Rouen a Paříž, jejíž vzestup na úkor Champagne na hospodářskou metropoli, peněžní trh a veletržní město byl dán jejím postavením hlavního města, přístav La Rochelle a na Garonně Bordeaux; dále na Teju Lisabon a na Guadalquiviru Sevilla. Nesmíme však zapomenout ani na Valencii, Zaragozu na Ebru a Barcelonu, středomořské Béziers, Narbonne a Marseille, dále Arles na dolním toku Rhôny a Lyon s jeho obchodní cestou (*via mercatoria*) přes Rhônu a Saônu; v Itálii kromě Janova, Pisy, Říma, Neapole a Benátek hlavně Bari na Jadranu a na protějším břehu Ragusu (Dubrovník), na území Byzance ještě Soluň a samozřejmě samu Konstantinopol.

**Rozběh
atlantického
obchodu**

Oživení hedvábných cest i start atlantického obchodu ve vrcholném středověku byly známkou nové ekonomické síly a všeobecného rozmachu křesťanského „Západu“. Od sňatku Jindřicha II. Plantageneta s Eleonorou Akvitánskou a se vznikem anjouovské říše (1152/1154) značně zesílila námořní doprava mezi Anglií a Gaskoňskem. Janovské galéry pluly od roku 1277 pravidelně do Anglie a Francie, pisánské lodě přepravovaly zboží z Florencie do Marseille a dál do Flander, plachetnice z Benátek

pluly už od počátku 14. století do Lisabonu a odtud dál do Sandwiche, Southamptonu nebo Londýna, případně do Brugg, Sluisu, Middelburgu a Antverp. Rovněž z baskických a kantabrijských pobřežních měst, jako ze San Sebastianu, se vyplouvalo nejen na rybolov, ale s kastilskou ovčí vlnou merino do Flander. Atlantický obchod měl význam i kvůli tamní mořské soli. Saliny, například v Bourgneuf jižně od ústí Loiry, měly nízké výrobní náklady, protože sůl se získávala přírodním odpařováním mořské vody. Vykrytalizovaná sůl se ve velkém množství rovnou nakládala na lodě. Velké zisky lákaly od roku 1370 kupce severoněmecké hanzы k takzvané „Baiefahrt“ (tedy plavbě do zálivu jižně u Nantes, fr. baie), pokud nepluli ještě dál do portugalského Setúbalu nebo do Andalusie. Přiváželi sůl do Pobaltí, kde se používala k nakládání bohatých úlovků ryb.

Tajemný třetí světadíl

Afrika na rozdíl od Evropy nebyla ve středověku nikdy zcela prozkoumána a včleněna do oikumeny. Sahara mezi Atlantikem a Rudým mořem rozdělovala kontinent na dvě části, ale obchodu mezi Středomořím a Sahelem příliš nebránila. Naše znalosti obecně končily již v savaně a v „zemi černochů“ (Súdán), zatímco efektivní spojení na jih bylo prakticky neznámo. Vzhledem k tomu, že africké pobřeží je navíc špatně přístupné a řeky kvůli písčinám a peřejím často nesplavné, představoval přístup po vodě nebo dokonce obeplutí celého světadílu pro Evropany těžko řešitelný úkol. Dějiny Afriky ve středověku určoval kromě geografických podmínek především úspěch islámu, jenž se od 7. století prosazoval na úkor antického křesťanství nejdříve na severu a potom se přes Saharu šířil do nitra světadílu. I přes četné vztahy s Evropou, hlavně přes Španělsko a východní Středomoří, byla Afrika do světa islámu integrována natolik, že participovala na zásadním západovýchodním spojení středověkého lidstva; k této orientaci přispíval rovněž obchod mezi východoafrickým pobřežím a Indií a Čínou.

Integrace do islámského světa

O africké zlato a otroky byl zájem odjakživa. Když Arabové dobyli Maghrib, prozkoumávali při hledání výnosného zboží cesty pouští. Umajjovci táhli v roce 734 z Maroka do Súdánu a ukořistili nesmírné množství zlata a otroků; poté na svých trasách systematicky budovali studny, aby podobné nájezdy mohli pořádat pravidelně. Od téže doby státy Ghana, Mali, Songhaj a Kánem-Bornu u Čadského jezera dodávaly islámským státům z nedostatku zlata otroky ze savany, za ně nakupovaly koně, kteří zase usnadňovali lov otroků. Obchod jako takový probíhal u kočovných pouštních národů, v západní Africe zvláště u Maurů a Tuaregů, již se organizovali v rozsáhlou síť. Ačkoli se karavanní cestě přes Saharu říká kvůli prehistorickým skalním malbám „cesta vozů“, ve středověku se k nákladní dopravě používala skoro jen zvířata – v poušti velbloudi, dále

Hledání cest v poušti

na jih osli –, poté si však rozšíření mouchy tse-tse vyžádalo přesunutí břemen na člověka.

Infrastruktura obchodu – udržování cest a vodních zdrojů, zřizování tržišť a zajišťování bezpečnosti kupců – znamenala v Africe tolik, že její zvládnutí bylo takřka státotvorné. Politický systém se však zakládal na vládě nad lidmi, nikoli nad nějakým uzavřeným teritoriem, taková vláda se na tomto řídko osídleném světadíle projevovala leda tak v kmenových svazech a sídelních společenstvích. Nestálost poměrů byla patrná i u rolníků; vzhledem k tomu, že půdy byl dostatek, nehnojili ji, a jakmile se vyčerpala, táhli zas dál. Dálkový obchod se zlatem, lidmi a solí si oproti tomu vyžadoval stabilní obchodní cesty kontrolované hegemonními mocnostmi. Je příznačné, že v pramenech na ně narážíme až od 9.–10. století, kdy se po dobytých a vládcích začali o poklady Afriky zajímat také arabští historikové a zeměpisci.

Tři nejstarší „říše“ západní Afriky

Tři nejstarší „říše“ západní Afriky ležely na konci saharských cest. Byla to Ghana, „země zlata“, na jižním konci karavanní trasy směřující do marockého Fásu, Mali mezi Atlantikem a ohbím Nigeru, jež se orientovalo více na východ a ve 14. století každoročně posílalo do Káhiry údajně 12 000 nákladních velbloudů, a nakonec Songhaj, která kolem roku 1400 zastínila Mali a zaměřovala se na karavanní stezku z města Gao do Tripolisu a dále do Egypta a Arábie. Propojení vnitroafrické směny zboží s dálkovým obchodem je velice dobře patrné na středověké Ghaně severně od Bamaka. Tuaregové tam ze Sahary dováželi ve velkých blocích sůl vytěženou v dolech; jejich karavany o desítkách tisíc velbloudů mohly být dlouhé 25 kilometrů. Za sůl nakupovali obilí, zlato z Bambuku severně od ghanské říše a rovněž otroky pro vražednou práci v saharských solných dolech v Idžilu, Taghaze nebo Taudeni.

Ghana, subsaharská „země zlata“

Ghana oplývala tolik zlatem, že je podle slov jednoho arabského cestovatele vytahovali při východu slunce ze země jako řepu. Odtud a z jiných afrických nalezišť se dalo až do objevení Ameriky zásobovat celé Středomoří. Sláva Ghany se rozšířila i na chalífův dvůr v Córdobě, kde se nadšeně hovořilo o skvostných palácích, kamenných obytných čtvrtích a kamenem roubených studnách, z nichž rolníci zavlažují pole. Ke konci 10. století jeden letopisec považoval vládce Ghany, který měl monopol na zahraniční obchod, za nejbohatšího krále světa. Kontrolu nad karavanními stezkami mu však ztěžovali Berbeři. Když ke konci 11. století nastávala stále větší sucha, začalo na místo Ghany nastupovat Mali; pro tuto říši se stalo významnějším naleziště zlata v Buré v pramenné oblasti Nigeru. Když král Mansa Músa cestoval v roce 1324 přes Káhiru do Mekky, dával cestou najevo bájnou okázalost. Každému sultánovu služebníku daroval určité množství zlata, v Mekce pak rozdával přes dvacet tisíc zlatých mincí jako almužnu. Uchvátilo to i benátské kupce.

Během 10. století přijala většina západoafrických obchodujících pouštních národů islám a kupci rozšiřovali povědomí o novém náboženství.

Kolem roku 1000 přestoupili na islám vládci Mali a Gaa, po nich následovalo království Takrúr (před rokem 1040) a Kánem (kolem roku 1067), zatímco Ghana se až pod tlakem horlivých murábitů v Mauritanii (ve Španělsku „Almorávidé“) přiklonila k sunnitskému islámu. Později, zřejmě až ve 14. století, dospěl islám do říše Kano mezi Nigerem a Čadským jezerem, jež Araby a později i Turky zásobovala velice žádanými hauskými otroky; za staletí se jednalo asi o dva miliony osob. Změna náboženství generovala zásadní kulturní zvrat, přinejmenším u kupců a na dvorech, zatímco prostý lid často odolával a lpěl na domorodých rituálech. Zeměpisec al-Bakrī zpravuje kolem let 1067/1068, že v Ghaně existuje městská čtvrt s muslimskými vzdělanci a dvanácti mešitami. Pro Ibn Battútu bylo hlavní město Mali dokonce místem setkávání tří kultur, súdánské, egyptské a maghribské, jejichž protagonisté se museli srovnávat s barbarstvím lidožroutů nosících náušnice. Karavany ze všech světových stran směřovaly do Timbaktu, poutníci se údajně nemuseli nikde obávat přepadení nebo jiných násilností. Roku 1468 dobyl město songhajský vládce Alí Veliký, začal potírat islám, uvrhl učence do vězení a vedl války s různými muslimskými kmeny. Už jeho následník Askija Muhammad však založil velkolepou muslimskou dynastii. Povolal vzdělance zpět do Timbaktu a do zlatého města Djenné; někteří z nich jej provázeli v roce 1497 na pouti do Mekky, kterou podnikl s 300 000 zlatými mincemi. V Timbaktu se nejhledanějším zbožím brzy staly ručně psané knihy. Podle Lea Africana, jenž kolem roku 1526 sepsal v italštině „Popis Afriky“, se tam prodávaly tak dobře, že „z tohoto obchodu se dosahovalo zisku většího než z kteréhokoli jiného zboží“.

Ve východní Africe nevládl islám tak jednoznačně jako v západní. Po zániku merojské říše vytvořili Núbijci v údolí Nilu tři království, kterým egyptští kupci přinesli v 5. století monofyzitské křesťanství. Království si je udržela skoro po tisíc let, ačkoli núbijské zlaté doly přitahovaly už v roce 878 arabské bandy. Křesťanství přijala též stará aksumská říše; její hlavní město bylo odjakživa překladištěm zboží z vnitrozemí (jednalo se zejména o slonovinu) a zboží dálkového obchodu dováženého přes přístav Adulis u Rudého moře. Pronikání islámu vedlo k ústupu říše do Etiopské vysočiny, kde přetrvávala. V pozdním středověku vzbudila aksumská říše zvědavost latinského křesťanstva, neboť delegace její církve se zúčastnila florentského koncilu (1439). Vyslanec portugalského krále prozkoumával koncem století na východoafrickém pobřeží možnost námořní cesty do Indie a musel více než dvacet let nedobrovolně pobývat na dvoře etiopského císaře.

První mešity se na pobřeží Indického oceánu stavěly v 8. století. Arabský zeměpisec al-Mas'údí se v roce 916 zmiňuje o vývozu slonoviny a zlata; sloní kly putovaly přes Perský záliv do Číny. Zlato, jež se překládalo v Sofale na pobřeží Mosambiku, pocházelo z nalezišť na území dnešního Zimbabwe. Arabové si cenili rovněž sofalského železa, dováželi je až do

**Slabší
role islámu
na východě**

**Pozoruhodná
kulturní
výměna**

Indie; též damaskové meče, oblíbené v Toledu ještě ve středověku, se vyráběly ze železa z nitra Afriky. Jinak se na východním pobřeží Afriky našel čínský porcelán už z 12. století; odtud vypluli Afričané v roce 1415 do Číny, zatímco o dva roky později admirál Čeng Che dosáhl na jedné ze svých velkých plaveb Malindi. Obchod provázela pozoruhodná kulturní výměna. O přístavu Kilwa, kde perští muslimové založili sultanát s mnoha emporií, nadiktoval Ibn Battúta do zápisků z cest (1353–1357), že místní básníci skládají ve svahilštině lyrická a epická díla na arabská a indická témata a zapisují je písmem odvozeným z písma arabského.

Objevování Afriky

Takzvané objevování Afriky latinskými křesťany probíhalo v 15. století v podstatě jako hledání zlata a otroků. Nejvýznamnější iniciátor, portugalský princ Jindřich Mořeplavec, se už v mládí zúčastnil neúspěšného pokusu o dobytí Ceuty na marockém pobřeží a o získání kontroly nad tím obchodem se zlatem (1415). Jeho expedice v následujících desetiletích postupně dosáhly, případně dobyly Madeiru, Kanárské ostrovy a Azory, rovněž ostrov Arguin, kde Portugalci zbudovali pevnost a začali směňovat obilí a plátno za černé otroky a zlato. V roce 1471 pronikli na Zlaté pobřeží a brzy ovládli asi polovinu západoafrického vývozu zlata; platilo se otroky, které získávali v Beninu a v deltě Nigeru. Černí obyvatelé rovněž uspokojovali rostoucí zvědavost bílých cizinců na toto dosud neznámé nitro Afriky. Mořeplavcům však šlo především o nalezení cesty do Indie. Když Bartolomeu Dias v roce 1488 poprvé úspěšně obeplul „Mys bouří“, o němž portugalský král od té doby hovořil jako o „mysu Dobré naděje“, trvalo ještě desetiletí, než Vasco de Gama obeplul celou Afriku a s arabským lodivodem z východního pobřeží vyplul do Kalikutu (24. 4. 1498). Tím byla vláda muslimů nad Indickým oceánem zlomena. A když Kryštof Kolumbus doplul přes Atlantik až do Karibiku (1492), Západoevropané se vymanili z těsného starověkého a středověkého euromediterránního světa.

Výměna zboží a vědomostí – kupci a vyslanci, poutníci a vzdělanci

Různá intenzita vztahů

Trasy dálkového obchodu vytvářely ve středověku souvislé spojení mezi Evropou, Afrikou až po sahelské pásmo a jižní polovinou Asie, na nich se však vzhledem k tomu, že je používalo více okruhů uživatelů, nevytvářely stejně intenzivní vazby. Indičtí, a dokonce čínští obchodníci dospěli na západě nanejvýš do východní Afriky nebo do Mezopotámie, západoevropským kupcům zůstávala subsaharská Afrika prakticky uzavřena, Arabové nepluli za Gibraltar, byzantští kupci se prakticky vyhýbali pozemním cestám do nitra Evropy a černé Afričany přiváděl do Asie nebo Evropy pouze těžký úděl otroctví, zato však rok co rok v desetitisících. Za raného středověku, kdy křesťanské kupce v rozmachu ještě brzdily náboženské zábrany, vynikali v dálkovém obchodě především Židé. Koncem 9. století

CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED

období	Afrika	Amerika	Východní, jižní a jihovýchodní Asie/Pacifik
7. století			606: dobytí severní Indie Haršou, králem Kannaudže od 618: dynastie Tchang v Číně
	642: dobytí Alexandrie Arabů		638: dobytí Palestiny Arabů 642: konec říše Sásánovců v bitvě u Nihávandu
8. století	Okolo 700: vznik Ghanského království	Okolo 700: dobytí říše Močiků říší Huari v Peru; zánik Teotihuacánu	
	Okolo 750: rozmach obchodu na Sahaře	Od 750: Toltékové přicházejí do vysokohorského údolí v Mexiku	751: vítězství Abbásovců nad Čiňany v bitvě u řeky Talas
		Okolo 800: zánik mayských center ve středoamerické nížině	
9. století		Okolo 850: založení Chichén Itzá na Yucatánu, jakož i Chan chanu v říši Chimú	
		Okolo 900: založení říše Toltéků	Konec 9. stol.: počátek vlády dynastie Čólů v jižní Indii
10. století	10. stol.: zánik křesťanského království Aksum		907: počátek „doby Pěti dynastií“ v Číně
		Okolo 940: je opuštěno hlavní město Zapotéků Monte Albán	936: založení království Goryeo (Korea) okolo 939: založení království Dai Viet (Annam) 960: začátek dynastie Sung

Přední a střední Asie	Evropa (včetně Ruska)
614: dobytí Jeruzaléma Peršany 622: hidžra; počátek muslimského letopočtu 629: dobytí Jeruzaléma zpět byzantskou říší	Po 600: rozšiřování mnišské řehole sv. Benedikta († 547)
	711: počátek muslimských výbojů na Iberský poloostrov
750: pád Umajjovců; vytvoření abbásovského chalífátu 762: založení Bagdádu	732: vítězství Franků nad muslimy v bitvě u Toursu a Poitiers 756: založení Córdobaského emirátu
	800: císařská korunovace Karla Velikého
Okolo 840: podrobení Ujgurů Kyrgyzy ve Střední Asii	843: rozdělení Franské říše verdunskou smlouvou
	Okolo 874: Osídlení Islandu norskými Vikingy
	962: Korunovace Oty I. na císaře svaté říše římské národa německého

období	Afrika	Amerika	Východní, jižní a jihovýchodní Asie/Pacifik
	969/972: založení Káhiry (až do r. 1171 sídlo fátimovských chalífů)	Okolo 1000: úpadek Tíwanaku a Huari v Jižní Americe	Okolo 1000: založení Si Sia (západní Sin) Tanguty
11. století		Po 1000: ztroskotání osídlování Newfoundlandu grónskými Vikingy	
	Od 1050: rozšiřování islámu přes Saharu do západní Afriky		
12. století			1125: v severní Číně Džürčenové zakládají dynastii Ťin
		Polovina 12. stol.: konec říše Toltéků	
	1198: Averroes (Ibn Rušd) umírá v Marrákeši	Okolo 1200: založení města Cuzco Inký	Okolo 1200: vznik prvních kmenových knížectví v Polynésii 1200: smrt neokonfuciána Ču Si
13. století	1204: Maimonides umírá v Káhiře		1206: založení dilliského sultanátu 1206–1227: Čingischán
	Od 1235: založení království Mali		1234: převzetí vlády v severní Číně Mongoly
	Okolo 1270: založení šalamounovské dynastie v Etiopii		1279: zničení říše Jižní Sung Mongoly 1274 a 1281: neúspěch čínsko-mongolského napadení Japonska Konec 13. stol.: rozšíření islámu do jižní Asie
14. století	Okolo 1317: Makúrie je obsazena muslimy	Okolo 1300: příchod Aztéků do vysokohorského údolí Mexika Cca 1325: založení Tenochtitlanu Aztéky	
			První polovina 14. stol.: objevení a osídlení Nového Zélandu Polynésany

Přední a střední Asie	Evropa (včetně Ruska)
Okolo 1000: založení ghaznovské říše s následnými dobovačnými taženými	988: christianizace Ruska (Kyjevská Rus) za přičlenění ke konstantinopolskému patriarchátu Konec 10. stol.: norské zakládání osad v Grónsku
1040–1071: vítězství Seldžuků nad Ghaznovci a byzantskou říší	1054: schisma mezi západní a východní církví 1066: dobytí Anglie Vilémem I.
1099: dobytí Jeruzaléma křižáky	1096: pronásledování Židů křižáckými hordami
	1122: konkordát wormský, konec boje o investituru
1187: dobytí Jeruzaléma Saladinem	12./13. stol.: vznik univerzit
	1204: dobytí Konstantinopole křižáky
1258: zničení abbásovského chalífátu Mongoly 1260: vítězství mamlúků nad Mongoly v bitvě u Ajn Džalútu	Okolo 1240: vpád Mongolů do Polska a do Uher; konec Kyjevské Rusi
1291: dobytí Akkonu mamlúky 1295: mongolští ílchánové se hlásí k islámu okolo 1299: založení dynastie Osmanů	1265/1266–1273: »Teologická suma« Tomáše Akvinského (nedokončena)
	1337: začátek stoleté války mezi Anglií a Francií 1347/1348: Evropa zasáhla „černá smrt“

období	Afrika	Amerika	Východní, jižní a jihovýchodní Asie/Pacifik
	1377: Ibn Chaldún: „Mukaddima“		1368: dynastie Ming namís-to mongolské vlády v Číně konec 14. stol.: Vidžjanga- garští králové panují jižní Indii
15. století	Okolo 1400: rozmach Velké Zimbabwe 1415: dobytí Ceuty Portugalci od 1432: portugalský průzkum západoafrického pobřeží		1403–1408: encyklopedie císaře Ming Jung-le 1405–1433: čínské expedice do/v zámoří
	Polovina 15. stol.: vzestup Songhajske říše	1438: počátek vrcholného období říše Inků	Od 1451: vláda dynastie Lódí v severní Indii
		1470: dobytí říše Čimú Inky 1492: Kolumbus objevuje Ameriku 1499: Vespucci zkoumá jihoamerické severový- chodní pobřeží	1498: Vasco da Gama dosáhl Indie námořní cestou/po moři

Přední a střední Asie	Evropa (včetně Ruska)
Od cca 1370:Timurovo (z. 1405) dobovačné tažení	1374: úmrtí Petrarky 1378: „západní schisma“ (do 1415) 1386: polsko-litevská unie 1397: Kalmarská unie Dánsko-Švédsko- -Norsko do 1523
1453: konec Byzantské říše po dobytí Konstantinopole Osmany (Přesahuje to do Evropy)	Polovina 15. stol.: rozvoj knihtisku
	Do 1480: ztráta nadvlády Mongolů nad východní Evropou 1492: ukončení rekonquisty pádem Granady 1494:Tordesillaská dohoda mezi Španělskem a Portugalskem

REJSTŘÍK JMEN OSOB, MYTOLOGICKÝCH POSTAV A NÁRODŮ

- Á'iša 126, 355
 Abaka, ílchán 193
 Abbásovci 33, 57, 135n, 138, 156n, 159,
 231–233, 287, 353, 362, 405
 Abd al-Malik 362
 Abdulmalik, chalífa 148n
 Abdurrahmán III. 52, 58, 61, 138, 157
 Abdurrahmán 408n, 410
 Abélard, Petr 379, 388nn, 422nn
 Abn al-Abbás 422
 Abraham Avigdor z Arles 55
 Abraham 129, 367
 Abú al-Salt z Dénie 58
 Abú Bakr Ibn Umar 115, 126, 352
 Abú Hanífa 356
 Abú Sa'íd 159
 Abú Zajd 34
 Adam a Eva 365n, 368, 372
 Adéla z Blois 80
 Adélard z Bathu 61
 Áditja I. 261
 Agauové 111
 Aghlabovci 32, 153
 Agrippa, Marcus Vipsanius 81
 Ahmad ibn Hanbal 353
 Ahmad ibn Šírín 425
 Ahmad Ibn Túlún 156
 Achmet ben Sirin 60
 Aimerý 425
 Ajbak (Kutbuddín Ajbak) 262, 305
 Ajjúbovci 137, 158n, 166
 Al-Afdal al-Abbás 193
 Al-Amín, chalífa 153n
 Alanus ab Insulis 391
 Aláuddín Chaldží 262
 Al-Bakrí 47, 114n
 Al-Balchí 49, 75, 77, 82, 84
 Albert Veliký 89, 378, 397, 418, 422,
 428–430
 Albert, probošt 78
 Al-Bírúní 358
 Al-Dimjátí 77
 Alexandr Haleský 428
 Alexandr III., papež 60, 207n
 Alexandr Něvský 14
 Alexandr V., papež 88
 Alexandr Veliký 13, 30, 78, 81, 152
 Alexios I. Komnenos 60, 167
 Al-Fárábí 393
 Alfons I. Bojovník, aragonský král 212
 Alfons I. Dobyvatel, portugalský král 214
 Alfons III. Veliký, asturský král 211
 Alfons VI., kastilský král 212
 Alfons VIII., kastilský král 161
 Alfons X. Moudrý („el Sabio“) 218, 426
 Alfréd Veliký 209
 Al-Ghazzálí 158, 162
 Al-Hakam II., córdobský chalífa 58, 410
 Al-Hákim, chalífa 17, 56, 137, 157, 417
 Al-Halládž 359
 Al-Híra 412
 Al-Chwárizmí 58, 61
 Alí Veliký 47
 Alí 126n, 156, 230, 287, 352n, 357
 Al-Idrísí 63, 71, 84–85
 Al-Ja'qúbí 109, 114
 al-Kindí 362
 Alkuin 21, 200, 276, 387nn, 408
 Allsen, Thomas 192n
 Al-Ma'mún, chalífa 57–60, 71, 81, 138,
 154, 353, 362
 Al-Mahdí 59
 Al-Mansúr, chalífa 153, 311, 408, 410n
 Al-Mas'údí 47
 Al-Mávardí 233
 Almohadé 55, 138, 157, 161, 172, 212, 215,
 363
 Almorávidé 115, 138, 157, 160, 161n, 172,
 212
 Al-Mu'izz, chalífa 157
 Al-Mu'tasim, chalífa 153–155
 Al-Musta'sim, chalífa 159, 189
 Al-Mutawakkil 55, 155, 353
 Alparslan 158
 Al-Udrí 58
 Amaterasu 104, 285

- Amharové 111
 Amida (Amitábha) 101, 330n
 Amóghavarša I. 261
 Amr Ibn al-Ás 125
 An Lu-šan 247, 249
 Anaklet II., papež 213
 Andrea Bianco 87
 Andreas Walsperger 80
 Angela z Foligna 370
 Anglové 209
 Anjouovci 33, 209, 217, 221, 225
 An-Nasr, chalífa 242
 Anselm z Besate 205
 Anselm z Canterbury 420–423
 Anselm z Havelbergu 60
 Arabové 18, 31, 33n, 92, 403, 416
 Aragonci 209
 Arik Bóke 191
 Aristotelés 17, 55, 57, 59n, 71, 89, 277,
 362, 387, 390, 394–399, 421, 424nn, 430,
 433
 Árjové 342
 Arnold von Harff 81
 Arnulf Korutanský 202
 Arpádovci 224n
 Askija Muhammad 47, 117
 Askijové 116n
 Astralabius 424
 Asuka, období 299, 330
 Ašikaga, rod 301
 Ašóka 98, 259, 327
 Atatürk (Mustafa Kemal) 286
 Augustin z Hippo, sv. 23, 74, 132, 134,
 141, 168, 365, 370, 372, 375, 379, 385,
 387nn, 392n, 397, 406, 430, 434
 Augustus 31, 81, 197
 Avalokitéšvara 101, 330
 Avaři 21, 40n, 182, 197, 200
 Averroes (Ibn Rušd) 362, 400, 429
 Avicebron (ibn Gabirol) 418
 Avicenna (Ibn Síná) 362, 393, 405
 Avizové 222
 Azna, Aznové 109, 115
 Aztékové 29, 292

 Bábura 264
 Bahmanovci 263
 Balban 262
 Balduin I. 173
 Bána 258
 Bantuové 110
 Banú Hilál 237n
 Banú Músá 57
 Barmakovci 153

 Basileios I. 201
 Baskové 411
 Batú 188n
 Baudri z Bourgueil 80
 Beátus z Liébany 73
 Benjamin z Tudely 54
 Benzo z Alby 205
 Berbeři 45, 113, 240, 410
 Berengar I. Furlanský 202
 Berengar z Tours 419n
 Berke 188, 190
 Bernard z Clairvaux, sv. 21, 206, 369, 378,
 390
 Bhódžadéva I. 259
 Boëthius 385, 387, 390n, 397, 402, 405, 427
 Boleslav I. Chrabrý 213
 Bonaventura, sv. 369
 Bonifác VIII., papež 218, 282n, 373n
 Bonifác, „apoštol Němců“ 375
 Borgolte, Michael 209
 Boris I., bulharský chán 212
 Borst, Arno 424
 Bracton, John 276
 Brahma 351
 Buddha 98, 335n
 Bújovci 155–158, 162, 234, 363
 Bulalové 117
 Bulhaři 20, 22, 40n, 225, 380
 Burgundi 375
 Burgundio z Pisy 60, 425

 Caesar 68
 Cahen, Claude 57
 Cassiodorus 402nn, 407
 Cicero, Marcus Tullius 67, 384
 Clarembald z Arrasu 390
 Comite Maurone 51
 Comynnes, Philippe de 222, 224
 Congar, Yves 373
 Cook, Michael 148
 Cranmer, Thomas 281
 Crone, Patricia 352
 Croneová, Patricia 124, 148
 Cyprián z Karthága 373
 Cyril (Konstantin), sv. 22n, 212

 Čagataj 189, 191
 Čahamánové (Čauhánové) 262n
 Čálukjové 258–262
 Čandélové 260
 Čang Cchien 38
 Čang Tü 334
 Čao, dyn. 250
 Čeng Che 36, 48, 245

- Čchin, dyn. 246, 249
 Čchin Š'Chuang-ti 327
 Čingischán (Temüdzin) 13, 39, 92,
 184–189, 196, 234, 246, 251, 262, 433
 Čingisovci 191n
 Čólové 34, 259–262, 304
 Čoson, dyn. 255
 Ču Jüan-čang viz Chung-wu
 Ču Si 251
- Daigo-ji 331
 Dainiči Njorai 331
 Dainiči 330
 Daniel z Morley 62
 Dantidurga 261
 Dáreios I. 30
 David 367
 Descartes, René 420
 Desiderius z Montecassina 51
 Dětmar z Merseburgu 269
 Dévapála 260
 Déví 350
 Dharmapála 260
 Di Cosmo, Nicola 180
 Dias, Bartolomeu 48, 88
 Dionysios Areopagita 407, 430
 Dioskúridés 52, 413
 Dógen 332
 Dominik Gundisalvi 392nn
 Dominik, sv. 383
 Donatus 270
 Donner, Fred 148, 150, 153
 Donnolo, Šabtaj 417
 Doubravka, princezna 212
 Dunama Dibalemi 117
 Duns Scotus, Jan 378, 428
 Durga 94, 350
 Džizó 330
 Džoči 188, 192
 Džunajd 359
 Džürčenové 245, 251n, 254
- Eckhart z Hochheimu 370
 Edmund Rich z Abingdonu 378
 Eduard III. Vyznavač 82, 209
 Einstein, Albert 431
 Eisai 332
 Eleonora Akvitánská 44, 214
 Ennin 236
 Eratosthenés z Kyrény 66, 71
 Erhard Etzlaub 84
 Eriugena, Jan Scotus 388n, 406nn, 430
 Ermengarda 201
 Es Saheli 52
- Eskil z Lundu 206
 Eukleidés 61, 71
 Eustathios 59
 Ezana 111
 Ezdráš 122
- Falašové 109
 Fátima 287
 Fátimovci 32–34, 83, 137, 155–158, 162,
 233, 352
 Ferdinand I. Aragonský 223
 Ferdinand I., portugalský král 222
 Ferdinand II. Aragonský 142, 222n
 Ferdinand III. Kastilský 222n
 Filip Dobrý, burgundský vévoda 221n
 Filip I. Sličný, kastilský král 222
 Filip II. August, francouzský král 43, 211
 Filip III. Dobrý, burgundský vévoda 227
 Filip IV. Sličný, francouzský král 141,
 221, 283, 373
 Filip Švábský 170, 215
 Fírúz 263
 Flasch, Kurt 420, 423, 430nn
 Flocinus z Lobbes 367
 Flotte, Pierre 283
 Formosus, papež 202
 Fótios, patriarcha 20, 59, 201, 208, 404
 Frankové 15, 375
 František z Assisi, sv. 366, 370, 383
 Fried, Johannes 51, 200
 Friedrich I. Barbarossa 21, 61, 140n, 166,
 170, 206n, 278, 425
 Friedrich I. Sličný, rakouský vévoda 219
 Friedrich II., císař 140n, 166, 170, 215,
 217n, 276–279, 380, 425n
 Friedrich III., císař 204, 227, 281
 Fück, Johann 128
 Fulbert 415
 Fulbové 107
 Fúrové 110
- Galénos 362, 421n
 Galicijci 411
 Garamanti 107n, 111
 Gauzlin z Fleury 51
 Gazan, ilchán 159
 Gejza, maďarský velkokníže 212
 Gelasius I., papež 272
 Geoffroy z Anjou (Plantagenet) 72, 214
 Gerbert z Aurillaku 61, 412, 414
 Gerhard Mercator 88
 Gerhard z Cremony 62, 87, 425
 Gerhard z Cambrai 415
 Germáni 379

- Gero, markrabě 212
 Gerson, Jean 276
 Gešom ben Jehuda 418
 Gervasius z Tilbury 78
 Ghadaválové 260
 Ghassánovci 147
 Ghaznovci 162, 262
 Ghijásuddín 263
 Ghórovci 163, 262
 Gilbert z Poitiers 60, 391
 Giordano Bruno 418, 431
 Gökturkové 179–184, 190
 Golden, Peter 180, 184, 194
 Gópála 260
 Gótové 375
 Gottschalk 406
 Góvinda II. 261
 Gracián 374, 379
 Guibert z Nogentu 167
 Guillaume Boucher 52
 Gundisalvo, Domingo 62
 Guptové 303
 Gurdžarové-Pratihárové 259n

 Habešané 23
 Hacker, Paul 351
 Hadrián I., papež 200
 Hadrián IV., papež 206
 Hafsovcí 162
 Hanza 45, 321
 Harša 93, 95, 257n, 260
 Hartwig 415
 Hárún ar-Rašíd 153, 183, 200, 286
 Hasan Ibn as-Sabbáh 156
 Hatto z Vichy 414
 Hausové 109
 Hefthalité (Bílí Hunové) 38, 181, 184
 Hegel, G. W. F. 431
 Hehl, Ernst-Dieter 208
 Heian, období 104n, 330n
 Hekataios z Milétu 66
 Helinand z Froidmontu 427
 Heloisa 424
 Hérakleios, císař 19, 38, 59, 197
 Hérodotos z Halikarnássu 37, 41n, 66
 Herrada z Landesbergu 386, 421
 Heřman z Korutan 62
 Hethum, princ 186
 Hildegarda z Bingen 371
 Hinds, Martin 353
 Hinkmar z Remeše 270
 Hipparchos z Níkaie 71
 Hippokratés 421n
 Hójašálové 261

 Holbein, Hans 383
 Homér 59
 Hónen (Genkú) 105n
 Honorius z Autunu
     (Augustodunensis) 371
 Hrabanus Maurus 408
 Hugo Etherianus 60n, 425
 Hugo Kapet 211
 Hugo z Honau 60n, 425
 Hugo ze Sv. Viktora 369, 392n
 Hülagü 189
 Humbert de Silva Candida, kardinál 20
 Hume, rod 116
 Hunajn ibn Isháq 57, 412, 422
 Hunové 178
 Hunyadi, Jan 226
 Husajn, syn Alího 127, 357

 Chaj-ling viz Wan-jen Liang
 Chaldžiové, dyn. 262
 Chám 109
 Chan, dyn. 37n, 100, 246, 248n, 294
 Chasdai Ibn Šaprut 138
 Chazaři 41, 179, 184, 190, 195
 Chimú, říše 292
 Chlodovech (Chlodvík) I. 15, 198, 274
 Chuej-jüan 327
 Chung-wu, císař (Ču Jüan-čang) 253n

 I viz Korjō-Čosōn
 Ibn ‘Arabí 359, 360
 Ibn al-Gazzar 421
 Ibn al-Muqaffa‘ 131, 232
 Ibn an-Nadím 403
 Ibn az-Zubajr 127, 150
 Ibn Bassal 58
 Ibn Battúta 39, 47–49, 56, 115, 242, 306
 Ibn Džubajr 52
 Ibn Gabirol viz Avicebron 418
 Ibn Hanbal, Ahmad 356
 Ibn Haukal 49
 Ibn Hazm 357
 Ibn Chaldún 115, 240, 244, 360
 Ibn Jásín 160n
 Ibn Júnus 57
 Ibn Killis 417
 Ibn Mu‘adh z Jaénu 58
 Ibn Rušd viz Averroes
 Ibn Síná viz Avicenna
 Ibn Tajmíja 360
 Ibn Tufajl 58
 Ibn Túmart 161n
 Idrís Alauma 117
 Ignatios, patriarcha 201

- Iltutmiš 163, 262
 Inkové 29, 292n
 Inocenc I., papež 213
 Inocenc II. 380
 Inocenc III., papež 20, 141, 215, 277
 Inocenc IV., papež 40, 215, 217, 434
 Irena (Eiréné), císařovna 200
 Irsigler, Franz 289
 Isabela Henegavská 211
 Isabela Kastilská 142, 222n
 Isidor ze Sevilly 65, 68, 74, 392
 Isidor, arcibiskup moskevský 23
 Ivan IV. 189
- Jádavové 261–263
 Jagellonci 225
 Jahjá Ibn Abí Šukr 58
 Jahja Ibn Ibráhím 160
 Jáchym z Fiore 367
 Jakub I. Dobyvateľ, král aragonský 223
 Jakub z Benátek 60, 425
 Jakub z Vitry 383
 Jakub, apoštol 375
 Jakuši 330
 Jan Aragonský a Kastilský 222
 Jan Bezzemek, anglický král 140
 Jan Evangelista 368, 406
 Jan Grammatikos 59
 Jan I. Aragonský 33
 Jan I., portugalský král 222
 Jan II. Dobrý, francouzský král 221
 Jan Italos 60
 Jan Kapistránský, sv. 226
 Jan Lucemburský, český král 225
 Jan Nebojácny, burgundský vévoda 221n
 Jan Sacrobosco 72–73
 Jan Xifilinos 59n
 Jan VIII., papež 201n
 Jan XXII., papež 219
 Jan z Damašku 60
 Jan z Jandunu 219
 Jan z Montecorvina 54, 92
 Jan ze Sevilly 62
 Jan Zlatoústý 60
 Jana Kastilská (Juana la Beltraneja) 223
 Jang, rod 327
 Jeroným 74
 Ježíš Kristus 132, 150, 169, 367n, 370, 373, 376, 379, 419
 Jie-lü Čchu-cchaj 251n
 Jimram, sv. 415
 Jindřich I. Ptáčník 203
 Jindřich I., anglický král 214
 Jindřich II. Plantagenet 44
 Jindřich II., anglický král 214
 Jindřich II., císař 205, 272, 277
 Jindřich III., anglický král 82
 Jindřich III., císař 205, 269, 272, 276
 Jindřich IV., císař 140, 205n, 270
 Jindřich Mořeplavec 48, 223
 Jindřich V., císař 320
 Jindřich VI., císař 170, 207
 Jindřich VII. Lucemburský, císař 218n, 221
 Jindřich z Gentu 397
 Jindřich z Mohuče 74
 Jindřich ze Segusia (Hostiensis) 217
 Jiří z Korutan 227
 Jiří z Poděbrad 227
 Johana Šílená (Juana la Loca) 222
 Jorubové 109
 Jüan, dyn. 36, 40, 102, 189, 245, 252–254
 Juan de la Cosa 90
 Jüan, dyn. 93
 Juliana z Norwiche 370
 Jung-le (Čcheng-cu) 36, 254
 Jün-kuang 327
 Justin, sv. 385, 399
 Justinián I. 15, 38, 58, 60, 134n, 180, 273, 284
 Justinián II. 198
 Júsuf Ibn Tášfin 161
 Jutové 209
- Kabír 97, 338
 Kákatióvé 263
 Kálí 94, 96, 350
 Kalixt III., papež 226
 Kamakura, období 105n, 255, 331
 Kambýsés I. 30
 Kammu, císař 300
 Kánemí, dyn. 117
 Kanta (Nigérie) 109
 Kapetovci 211, 214, 218
 Karel II. Holý 202, 267, 406n
 Karel III. Tlustý 202
 Karel IV., císař a český král 43, 207, 219n, 225, 276
 Karel Smělý, burgundský vévoda 222
 Karel V. Moudrý, francouzský král 222
 Karel V., císař 222
 Karel Veliký 19–21, 32, 41–43, 49–51, 82, 171, 183, 200–208, 211, 269, 276, 375, 387, 406
 Karloman 199, 201
 Karlovci 42, 199, 201n, 211
 Karlukové 182, 188
 Kartaginci 32

- Kateřina Sienská 370
 Kazimír II. Veliký, polský král 225
 Keitové 115n
 Kemu Maghu 115
 Khmerové 183
 Kimakové 183
 Kipčakové (Kumáni) 14, 41, 187, 214, 225
 Kitanové 245, 250–252, 296
 Kjōngdžo 329
 Klémens Alexandrijský 385
 Klement IV., papež 193
 Klement V., papež 218
 Knut I. Veliký 209
 Kóbó Daiši viz Kúkai
 Kofun, období 330
 Kolumbus, Kryštof 48, 69, 89
 Konfucius 250, 295
 Konrád I. Mazovský 224
 Konrád II., císař 205
 Konrád III., císař 170
 Konrád Peutinger 84
 Konrád z Monferatu 156
 Konstancie Sicilská 207
 Konstantin a Metoděj, sv. 22n, 212, 375
 Konstantin Afričan 62, 421n
 Konstantin Veliký 42, 197, 200, 207, 268, 270, 284
 Konstantin VI. 200n
 Konstantin IX. 59
 Konstantin XI. 284
 Koperník, Mikuláš 401, 431
 Korjō-Čosōn, dyn. 329n
 Kosmas Indikopleustés 31, 69
 Kratés z Mallu 66–67
 Krišna III. 261
 Krišnadéva Ráj 264
 Kršna 94
 Kšitigarbha 330
 Kuang-jin 250
 Kublajchán (Kublaj) 87, 189–191, 245, 252n
 Kujuk-chán (Güjūk) 187
 Kúkai (Kóbó Daiši) 104, 331
 Kulke, Hermann 256
 Kumáradživa 334
 Kurajšovci (Qurajš) 120, 124–127, 231, 234
 Kusánský, Mikuláš 276, 400, 430n
 Kyrgyzové 183
 Kyrill, metropolita kyjevský 23

 Lachmovci 147
 Lalitáditja Muktápida 51
 Lambert de Saint-Omer 69, 73, 82
 Lambert ze Spoleta 202
 Lanfrank 420
 Langobardi 15, 40, 43, 375
 Lao-c' 100, 103, 333
 Laskaris Kananos 41n
 Leo Africanus 47
 Leo Tuscus 60
 León Matematik 59
 Lev III., papež 200n
 Lev IV., papež 201
 Lev IX., papež 20, 205
 Li Chung 333
 Liang, dyn. 327
 Liao, dyn. 245, 250n
 Liou Sin 332
 Liou Sung 334
 Lódiovcí 263n
 Lorenzetti, Ambrogio 82
 Lothar I., císař 200
 Lothar III., císař 60
 Lucanus 68
 Lucemburkové 225
 Ludvík I. Pobožný 139, 201, 269
 Ludvík I. Veliký, uherský král 225
 Ludvík II., císař 200
 Ludvík III. Slepý 202
 Ludvík IV. Bavor 218n
 Ludvík IX. Svatý 54, 166, 221, 274
 Ludvík VII., francouzský král 214
 Ludvík VIII., francouzský král 211
 Lullus Raimundus (Ramón Llull) 54, 217, 430
 Lyndwood, William 276

 Macrobius, Ambrosius Theodosius 67, 72, 88
 Maďaři 41, 212, 273, 317
 Madhava 351
 Mahásthámaprápta 330
 Mahávairóčana 331
 Mahípála I. 260n
 Mahmúd z Ghazny 162n, 190, 260, 305
 Maimonides (Moše ben Majmon) 55, 139
 Maitréja 101n, 330
 Malajci 92
 Málík ibn Anas 356
 Málíkovci 356
 Malinkové (Mandingové) 115
 Manegold 420
 Mání 184, 326
 Mansa Músa 46, 52, 115
 Manu 345
 Manuel Chrysoloras 88
 Manuel I. Komnenos 134

- Marant, Robert 276
 Maria 122, 372
 Marie Burgundská 222
 Marínovci 162
 Marinus z Tyru 66
 Markéta III. Flanderská 222
 Markéta Rakouská 222
 Marsilius z Padovy 219, 276, 378n
 Martand 51
 Martianus Capella 384, 388, 402, 406
 Martin V., papež 221
 Martin z Laonu 388
 Martin z Opavy 195
 Maslama z Madridu 58
 Masufa, kmen 115
 Matouš, evangelista 375
 Matthew Paris 84
 Matyáš Korvín, uherský král 225
 Maurus 88
 Maxim Vyznavač 18
 Maxmilián I., císař 222
 Mayové 29
 Medici, Cosimo de 224
 Mehmed II., sultán 226n
 Mechthilda z Magdeburgu 370
 Meir ben Baruch 55n
 Merkator, Johannes 415
 Merkur 384, 402
 Merovejci 199, 407
 Měšek I., polský vévoda 212n
 Michael Kerullarios, patriarcha 20
 Michael Psellos 59
 Mikuláš I., papež 201
 Mikuláš V, papež 226
 Mikuláš z Amiens 391
 Ming, dyn. 17, 36n, 40, 103, 189, 245n,
 251, 253–255, 296, 330, 434
 Miroku 330
 Mjóan Eisai 105
 Mojžíš z Bergama 60
 Mōngke 189, 252
 Mongolové 13, 24, 33, 36, 39n, 87,
 185–196, 215, 224, 254, 287, 296, 305,
 326, 353, 360, 433
 Montecassino 422
 Mu´awija 126, 231, 235, 287
 Mughalové 163, 235
 Muhammad bin Tughlak 263, 305
 Muhammad z Ghóru 262, 305
 Muhammad 31, 56, 91, 115, 120–122,
 124–130, 147, 150n, 180, 208, 230–232,
 235, 243, 286n, 352–356
 Münklerová, Marina 52
 Murcia 360
 Muromači, období 105n, 331
 Mu-wang 329
 Nabukadnezar II. 132
 Nágabhata I. 259
 Nágabhata II. 259
 Nágardžuna 101
 Nának 97, 338
 Nanbokučo, období 331
 Nara, období 104
 Narasimhavarman I. 258n
 Nasrovci 162, 223
 Nestorios 16
 Ničiren 105n, 332
 Nikéforos Blemmydés 61
 Nikétas, arcibiskup nikomedijský 60
 Níkoláos 52
 Nizám al-Mulk 158, 233
 Noe 109, 365, 367
 Nogaret, Guillaume de 283
 Nok, kultura 108
 Normané 32, 209, 213, 317
 Oda Nobunaga 332
 Ógedej 189, 191, 251
 Oghuzové 195
 Ojrati 38
 Öldžejtü, ilchán 192
 Oleg Moudrý 213
 Ondřej II., uherský král 224
 Órigenés 369, 385, 399
 Orosius 72
 Osmané 13n, 17, 21, 23, 159, 163, 218,
 227, 235, 284, 287, 363
 Ota I. Veliký 20, 202–204, 208n
 Ota II. Přísný, brunšvický vévoda 78
 Ota II. 51, 204
 Ota III. 204, 213
 Ota IV. Brunšvický 215
 Ota z Freisingu 203, 365, 367, 381, 420
 Otoni 203, 212, 375
 Päkče 329
 Palchacútec Yupanqui 293
 Pallavové 259, 261
 Pálové 98, 259n
 Pándjové 259, 261, 263
 Paolo dal Pozzo Toscanelli 89
 Paramárové 263
 Parántaka I. 261
 Paulin z Benátek 195
 Paulus Orosius 67
 Pavel, apoštol 367, 372, 375, 407
 Pečeněhové 41, 225

- Pedro z Aragónu 276
 Pegolotti 40
 Peršané 92, 411
 Petr Abélard 378
 Petr Alfonsi 71, 89
 Petr Comestor 378
 Petr Damiani 371
 Petr I. Kastilský 223
 Petr I., portugalský král 222
 Petr Lombardský 376
 Petr Valdés 380
 Petr z Andlau 277
 Petr z Celle 381
 Petr, apoštol 375
 Phags-pa lama (Chöbyel Phagpa) 253
 Piastovci 212n, 225
 Piccolomini, Aeneas Silvius (Pius II.) 276
 Pierre d'Ailly 89
 Pietro Vesconti 88
 Pipin III. Krátký (Mladší) 42, 199n, 267
 Pirenne, Henri 152
 Piri Reis 90
 Plano Carpini, Jan de 54, 186n, 189, 376
 Plantageneti 211, 218
 Plato z Tivoli 62
 Platón 59, 362, 384, 388, 390, 400, 424n
 Plinius 31, 65, 67, 81
 Polo, Maffeo 190
 Polo, Marco 36, 39n, 49, 189n, 192, 195
 Polo, Niccolo 190, 192
 Polybios 67
 Pompeius 68
 Pomponius Mela 67
 Pontremoli, Nicodemo de 224
 Pöphüng 329
 Prabulhaři 197, 212
 Proklos 430
 Prthvírada 262
 Prusové 22
 Přemysl Otakar II. 224
 Přemyslovci 224n
 Ptolemaios, Klaudios 62, 66, 71, 81, 87–89
 Pulakéšin I. 258
 Pulakéšin II. 258n
 Pulguksa 329

 Qanda, dyn. 115

 Rábi'a al-'Adawíja 359
 Rádha 97
 Radhánci 41, 49, 136, 184
 Rádžarádža I. Veliký 34, 261
 Rádžéndra I. 34, 261

 Raimund, arcibiskup toledský 62
 Rainald z Dasselu 206
 Ráma 97
 Rámačandra 263
 Rámánudža 97
 Ramón Berenguer IV. 62
 Ranulf Higden 80
 Raši (Šlomo ben Jicchak) 139
 Rašiduddín 65, 195
 Rástrakútové 259–261
 Rekkared 138
 Rennyio 331
 Richard I. Lví srdce 166
 Richard ze Sv. Viktora 369
 Robert Grosseteste 276, 378, 397
 Robert Guiscard 213
 Robert Kilwardby 394, 427n
 Robert z Chesteru 62
 Róckeleinová, Hedwig 370
 Roger Bacon 89
 Roger II. Sicilský 52, 63, 81, 84–85, 134, 213, 273, 276, 278
 Roscelinus z Compiègne 422
 Rubruk, Vilém 54, 376
 Rudolf I. Habsburský 56, 224, 284
 Rúmí, Džaláluddín 359n
 Rurik 41, 213
 Rurikovci 41, 213
 Rüstow, Alexander 289

 Řehoř I. Veliký, papež 59, 180, 198
 Řehoř VII., papež 205n, 270, 272, 282, 373, 378

 Sa'adja Ga'on 139
 Safíjovci (Safawí) 163, 235
 Sahl at-Tustáři 359
 Saičó (Dengjó Daiši) 105, 331
 Saladin 52, 55, 75, 158, 165, 188, 312
 Sallustius 68
 Sáluvové 264
 Sámánovci 153, 162
 Samudragupta 259
 Sangamové 264
 Sanhádža, kmen
 Sancho III. Veliký 211
 Sargon Akkadský 109
 Sásánovci 31, 38, 121, 148n, 157, 180–182, 184, 234
 Sasové 209
 Scipio Aemilianus 67
 Scotus, Michael 425
 Sebüktegin 162
 Sefuwové 116n

- Seldžuk 157
 Seldžukové 157–160, 162, 165, 234, 236
 Selim I., sultán 90
 Sénové 260, 262
 Sergius I., papež 198
 Severní Sung, dyn. 326
 Severní Wej, dyn. 54
 Severus Sebocht 57
 Sforzové 224
 Schoeler, Gregor 120
 Sia Západní, dyn. 245, 250
 Siger z Brabantu 378
 Sikandar Sáh 264
 Silvestr I., papež 200
 Silvestr II., papež
     (Gerbert z Aurillaku) 204, 414
 Sineus 213
 Sinhāng 329
 Siung-nuové 178
 Slované 23, 197, 212
 Soga, rod 330
 Solinus 65
 Sómavamša 264
 Songhajci 110
 Sonni, dyn. 116
 Sonni Alí 116
 Sósové 115
 Sótó Dógen 105
 Spoletovci 202
 Strabón 31, 42, 67
 Strauss, Leo 362
 Süan-cang, mnich 98, 258, 326
 Süan-cung, císař 246
 Suej, dyn. 53, 100, 246, 249n, 294, 327
 Sundžata Keita 115
 Sung, dyn. 34, 102, 245n, 250, 252, 254n,
     296n
 Svatopluk, velkomoravský kníže 212

 Šáfí'í 158, 354nn
 Šákjamuni 101, 330
 Šankara 95
 Šilahárové 261
 Šinran 105n
 Šiva 94, 96n, 258, 260, 350n
 Šlomo ben Jicchak (Raši) 418
 Šóbó 331
 Šótoku Taiši 330
 Štaufové 206, 211, 214n, 218
 Štěpán I. Svatý 212
 Štěpán II., papež 199
 Štěpán Uroš IV. Dušan, srbský car 225
 Štěpán z Blois, anglický král 214

 Táhírovci 153
 Tamerlán (Tímur Lenk, Timur) 17, 159,
     189, 191, 196, 263, 305, 433n
 Tanguti 188, 245, 250, 327
 Tarasius 404
 Tārik Ibn Zijád 154, 160
 Tertullianus 366, 379
 Thaqíf 125
 Theodor z Antiochie 425
 Theodosius II. 58, 134
 Theofanu 51, 204
 Theofilos z Edessy 59
 Thierry z Chartres 390n
 Thrákové 212
 Tchaj-cung (Li Š'-min) 245n
 Tchang Tchaj-cung 327
 Tchang, dyn. 33, 53, 92, 100–102, 157,
     180, 182, 245–253, 296, 325, 330
 Tibuové 113, 117
 Timotheus I. 17
 Ťin, dyn. 103, 245, 250n, 296
 Titus 133
 Toba Wej, dyn. 249
 Tobové 326
 Tódaidži 331
 Toltékové 292
 Toluj 189
 Tomáš Akvinský, sv. 369, 378, 395–400,
     427–430
 Tomáš z Cantilupe 80
 Tomáš, apoštol 375
 Toradžiró, Naitó 246
 Trastámara, rod 223
 Truvor 213
 Tuaregové 45n, 107, 113
 Tudorovci 221
 Tughlakovci 263, 305
 Tugrillbeg 158
 Tuluvové 264
 Tutsiové 107

 Ujguři 179, 183n, 188, 195, 326
 Umajjovci 31, 45, 112, 126n, 129n, 135,
     148, 153–155, 160, 230n, 235, 287, 357,
     362, 408, 411
 Umar b. al-Chattáb, chalífa 130, 135n,
     143, 148, 151, 352
 Urban II., papež 20, 75, 167n, 376
 Uthmán, chalífa 126, 230, 352
 Uzbek, chán 189

 Václav, český kníže, sv. 212
 Vairóčana 104, 330

- Valla, Lorenzo 227
Vandalové 15
Varjagové 41n
Varro 384
Vasco de Gama 48
Vatsarádža 259
Vespasianus 133
Vidjaranja 351
Vikingové 41n, 152, 209
Viklef, Jan viz Wyclif, John
Vikramádítja I. 259
Viktor IV., papež 207
Vilém I. Dobyvatel 209, 282
Vilém I. Sicilský 63
Vilém II. Sicilský 53, 63
Vilém Ockham 219, 278, 398n
Vilém z Conches 72–73
Vilém ze Champeaux 423
Vilém ze Saint-Thierry 369
Vimalakírti 327
Vincent z Beauvais 365, 367, 370n
Virth, Louis 289
Višnu 51, 94, 96n, 260, 350n
Višnukundovci 258
Višnuvardhan 258
Vizigóti 15, 211
Vladislav II., polský král 22, 225
Vladislav III. Varnenčik 225
Vojtěch, sv. 204, 212n
Von Brück, Michael 54
Von Moos, Peter 373
Wang An-š 250
Wang Jang-ming 254n, 335
Wangarové 113
Wan-jen Liang (Chaj-ling) 251
Wansbrough, John 120
Weber, Max 220, 289–291, 321, 381
Welfové 218
Wido ze Spoleta 202
Wink, André 31
Wipo 205
Wirth, Eugen 313
Wõnhjo 329
Wu Ce-tchien, císařovna 246, 249
Wu Ti 38
Wu, císařovna 327
Wu-ťing cung-jao 416
Wyclif, John (Jan Viklef) 276, 378
Yerushalmi, Josef H. 132
Za, dyn. 115
Zagháwové 107, 110, 114, 116
Zagwe 111
Zachariáš, papež 199
Zandžové 156
Zarathuštra 59
Zikmund Lucemburský 219, 225
Židé 13, 21, 32, 34, 92

REJSTŘÍK MÍSTNÍCH NÁZVŮ

- Aceh 34
 Aden 33, 35n
 Adrianopol viz Edirne
 Adulis 47, 293
 Afghánistán 99, 138, 153, 162, 181, 260, 305, 360
 Africký roh 31
 Afrika severní 14, 18n, 24, 32n, 85, 110, 115, 132, 134, 143, 153, 155n, 161, 183, 223, 291n, 294, 307, 311, 313–315, 319, 356, 410n
 Afrika 24, 29n, 35n, 45–49, 52, 58, 67–68, 71, 78–79, 84, 88, 107–119, 185, 227, 245, 285, 291, 293n, 317
 Ágra 264
 Acháia 74
 Aihola 258
 Air (pohoří) 116
 Ajn Džalút 159, 166, 189
 Akkon 31, 43, 53, 84, 166, 174
 Aksum, aksumské království 31, 47, 111, 293
 Akvitánie 61, 214
 Alamút 156
 Al-Andalus 43, 49, 56, 58, 135, 160–162, 212, 214, 356, 408–412
 Alarcos 162
 Albi 380
 Aleppo 77, 165, 189
 Alexandrie 16, 19, 31–36, 52, 58, 174, 197, 410
 Alpy 40, 43, 51, 56, 202, 319n, 401, 415
 Alwa, Alódie (núbijské království) 111
 Alžírsko 138, 142
 Amalfi 32, 51
 Amerika 13, 24, 29, 46, 87–88, 285, 291–294, 306, 316n
 Amorion 134
 Amudarja (Oxos) 38
 Anagni 283, 421
 Anantnag 51
 Anatólie 242, 315
 Ancona 226
 Andalusie 45
 Andamany 34
 Ándhrapradéš 258, 263n
 Andy 29
 Anglie 14, 42, 44, 49, 51, 61n, 83, 85, 140–142, 166, 209, 214, 218, 221n, 274, 276, 278, 280, 283, 317, 375, 420
 Angola 119
 Anjou 214
 Ankole 118
 Annam 36
 Antiochie 16, 19n, 31, 58, 61, 84, 197
 Antiochijské knížectví 165
 Antverpy 44n
 Apeninský poloostrov 171, 221
 Apeniny 42
 Apollonie 40
 Arabské moře 35
 Arabský poloostrov, Arábie 16, 35n, 46, 71, 77, 84, 87, 90, 92, 111, 121–125, 135, 147–149, 152, 158, 285, 294, 356
 Aragonské království, Aragonie 141, 211, 217, 222n, 227
 Aralské jezero 40, 75
 Argenteuil 424
 Arguin 48
 Arles 44
 Arménie 14, 31, 33, 188
 Arras 415
 Asie Střední 17, 24, 92–93, 98–100, 135, 147, 155, 157, 159, 183, 185, 189, 192, 234, 243
 Aslake 80
 Asturie 211
 Asuka 299
 Asýrie 74, 109n
 Aškelon 174
 Aškenaz (Porýní) 139n, 140n
 Athénské vévodství 33
 Athény 58, 284, 384, 407
 Athos 61
 Atlantský oceán (Atlantik) 30, 32, 45n, 48, 87, 89–90, 92, 147, 223

- Atlas 138, 161
Attaleia 134
Audaghost 114, 161
Augsburg 212, 415
Austrálie 29, 285
Avignon 220
Avona 44
Azanie 107
Ázerbájdžán 33, 58, 243
Azory 48, 223
Azovské moře 37, 39n, 188
- Babylón (Egypt) 311
Babylón 54, 109, 140
Bádámí 257–259, 261
Badr 125
Bagdád 17, 33, 35, 41, 50, 54, 57, 71,
135–137, 153, 155–159, 162, 185, 189,
195, 287, 305, 308, 311, 353, 359, 404n,
410, 417
Bahmaní 305
Bahrajn (jižní pobř. Perského zálivu) 156
Baktrie 38
Balch 360
Balchašské jezero 182n
Balkánský poloostrov, Balkán 40, 42, 73,
198, 226
Baltské moře 40–42, 44, 224
Bamako 46
Bamberk 515
Bambuk 46
Bangalúr 308
Bangladéš 256
Barcelona 44, 62
Bari 44, 54, 133n
Bar-sur-Aube 44
Basilej 220, 227
Basra 33, 149, 359
Bavorský les 317
Bělehrad (Singidunum) 40, 52, 226
Benáres viz Váránasí
Benátky 32–36, 39, 44, 85, 174, 209, 215,
221, 290n, 317, 424
Benelux 209
Benevent 204
Bengálsko 35n, 98, 257n, 260, 262–264,
304
Benin 48, 118n
Benue 110
Bergen 44
Berlín 184
Besançon 206
Béziers 44
Bídar 305
- Bihár 257, 260
Birka 44
Birni Gazargamo 117
Birušana 330
Bolgar 41
Bologna 43, 135, 204, 427
Bordeaux 44
Borgu 116
Borneo 29, 36
Borno (spolk. stát Nigérie) 114
Bornu 114, 117
Borobudur 99
Bosna 225
Bospor 40, 266
Bourges 280
Bourgneuf 45
Bouvines 218
Brandenburg 281
Brazílie 90
Brennerský průsmyk 43
Bretaň 43
Bristol 44
Britské ostrovy 209, 337
Bruggy 44n
Brunšvik 78
Budyšín 43
Buganda 118
Buhara 39, 182
Bulharsko 201, 208, 212n
Buňoro 118
Buré 46
Burgo de Osma 74
Burgundsko 198, 203, 206, 221n
Burundi 118n
Byzanc, byzantská říše 20, 23, 31n, 38,
40n, 44, 51, 54n, 58–63, 71, 111, 121,
135n, 147n, 153, 162, 173, 180, 182, 184,
197, 199–202, 204n, 207n, 212, 217n,
235, 266, 271, 284n, 289n, 318, 321, 401,
404n, 416
- Cádiz 32
Cáchy 43, 78, 204, 215, 278
Calais 221
Canossa 205, 270–273
Canterbury 420
Capua 204
Carfat (severní Francie) 139n
Ceuta 48, 52, 223
Corbeil 423
Córdoba 17, 46, 287, 408–411
Córdobský emirát 212
Coricancha 293
Cuzco (Clusce) 29, 293

- Čadské jezero 45, 47, 108n, 112–114, 116n
 Čagatajská říše 252
 Čampa, Čamská říše (Vietnam) 34, 36, 253
 Čechy 22, 43, 140, 212, 224n, 226
 Čennai 259
 Černé moře 30, 33, 37–41, 85, 134, 176,
 180, 182, 188, 226, 284
 Čchang-an (Si-an) 92, 246n, 249,
 294–297, 299n, 326, 330
 Čcheng-tu, planina 334
 Čína 13, 17, 24, 30, 33–40, 45, 47–49, 51,
 53n, 71, 81, 84, 89, 92, 99–105, 135, 138,
 157, 159, 176, 180, 182–185, 188–191,
 193, 195, 245–255, 290n, 293–303,
 306–308, 315, 317n, 321, 325–335, 376,
 403, 415n, 433n
 Čínské moře 187
- Dakšinská plošina 36, 256n, 260, 263
 Dalmácie 40
 Damašek 31, 33, 50, 71, 77, 135, 148, 153,
 165, 174, 189, 231, 287, 360, 410
 Damietta 31
 Dánsko 42n, 209, 280
 Dara 38
 Dárfúr 110, 113, 117
 Daura 109
 Debel 304, 307
 Dévagiri (Daulatábád) 261, 263, 305
 Dhára 263
 Dillí 256, 262–264, 305n, 308, 311
 Dillíský sultanát 96, 163, 339
 Djenné 47, 116
 Djolof 118
 Dněpr 40n
 Don 30, 40n, 68, 135, 184
 Dongola 117n
 Dorestad 44
 Dortmund 43
 Drač (Dyrrhachium) 40
 Dublin 44
 Dubrovník (Ragusa) 44
 Duisburg 43
 Dunaj 40
 Dunajská pánev 40
 Dyrrhachium viz Drač
 Džidda 36
 Džukun 118
 Džungarie 52
- Ebro 44
 Ebstorf 69, 75, 77–78
 Edesské hrabství 164
 Edirne (Adrianopol) 40
- Edo (Tokio) 301
 Efez 16, 58, 61, 379
 Egeida 33
 Egypt 14, 16n, 24, 30–34, 46, 51n, 58,
 74, 81, 83, 109n, 117n, 134n, 137–139,
 142n, 148n, 155, 157, 159, 163, 165n,
 171, 265n, 287, 307, 312, 356
 Ekvádor 29
 Elmina 119
 Erfurt 43
 Essen 43, 51
 Etiopie 14, 17n, 24, 31, 71, 108, 111, 113,
 119, 293
 Etiopská vysočina 47, 107, 111
 Eufrat 31, 68
 Evesham 80
- Fárs 149
 Fás 46, 55n
 Ferghanská kotlina 38
 Fezzán 112, 117
 Filipíny 29, 34
 Filippopolis viz Plovdiv
 Finsko 42
 Fírúzábád 231
 Flandry 42, 44n, 85
 Florencie 21, 23, 39, 43n, 88, 221
 Foiníkie 110
 Francie 41–45, 49, 51, 56, 73, 84, 139,
 141n, 166, 171, 189, 200, 207, 211, 214,
 220–223, 227, 267, 274, 276, 278, 280,
 317, 380, 412, 415, 424
 Frankfurt nad Mohanem 43n, 317
 Franky 56
 Fudžiwara 299
 Fulda 406
 Fustát (viz Káhira)
- Galicie 211
 Galie 44, 74
 Gambie 116, 119n
 Ganga 68, 163, 261, 307, 348
 Gao 46n, 114–116
 Garonna 44
 Gaskoňsko 44
 Gauda 259
 Gdaňsk 44
 Germánie 317
 Ghana (říše) 45–47, 113–116, 161, 294
 Ghazna 162
 Gibraltar 48, 138, 160, 172
 Gomora 80
 Goslar 43
 Grado 317

- Granada 13, 54, 142, 162, 167, 223, 418
 Grónsko 24, 42, 213
 Grunwald-Tannenberg 226
 Gruzie 14, 188
 Guadalquivir 44
 Gudžarát 34–36, 258n, 261n
 Gulbarga 305
- Habeš 56
 Hadramaut 35
 Häinsa, klášter 329
 Haithabu (Hedeby) 44
 Halič 3, 225
 Hamburk 142
 Hampi 264
 Hattín 165, 169
 Havelberg 281
 Heian (Kjóto) 104
 Heian-kjó 300
 Hellweg 43
 Hereford 69, 75
 Hidžáz 352
 Hiei 331
 Himálaj 176, 183, 257
 Hindúkuš 305
 Hindustán 34
 Híra 57
 Hispánie 67
 Hnězdno 204
 Honšú 299
 Hormuz 36, 39
 Hormuzský průliv 31
 Höxter 43
- Chajbar 125
 Chalivoy-Milon 80
 Chalkedon 376, 379
 Champagne 44
 Chan Chan 292
 Chan, řeka 252
 Chánbalik (dn. Peking) 54, 190n
 Chang-čou 251, 296n
 Chartres 63, 72, 390, 415
 Chazarská říše 41, 135
 Cherlen gol 185
 Chimú 292
 Chios 33
 Chorásán 33, 57n, 138, 153
 Chórezm 39n, 188
 Chorvatsko 213, 224
 Chuang-che (Žlutá řeka) 40
- Idžil 46
 Ifríqíja viz Tunisko
- Iláhábád 259
 Ílchanát 252, 434
 Illyricum 20
 Ilmeňské jezero 41
 Indická hornatina 305
 Indický oceán 30, 34, 39, 47n, 77, 84–85, 88, 174, 245, 259, 261, 293n, 307
 Indie 13, 17, 24, 31, 33–36, 38–40, 45, 47–49, 53, 62, 71, 74, 78, 81, 92–93, 94–101, 111, 134–138, 162n, 180, 195n, 234n, 245, 256–264, 286, 290n, 293, 303–310, 315, 317n, 321, 326, 334, 337, 339nn, 346nn, 403, 434
 Irák 356, 358, 434
 Indočína 35, 183
 Indonésie 33, 137, 183
 Indus 30n, 183, 262, 304, 307
 Irák 17, 49, 52, 136–138, 148n, 153, 156, 192, 231, 242
 Írán 17, 38, 56, 128, 135, 138, 148, 153, 156, 159, 180, 188, 191, 192, 231, 234n, 237, 242, 434
 Irsko 42, 44, 208n, 213
 Isa, svatyně 331
 Isfahán 33
 Island 24, 42, 209, 213, 433
 Istanbul viz Konstantinopol
 Itálie 15, 19n, 32, 40, 42–44, 49–51, 54, 57, 73, 84, 133n, 139, 142n, 162, 171, 173, 198–209, 212–214, 218–221, 224, 227, 273, 281n, 317, 320n, 380, 401, 411, 415, 420, 422, 424
 Itil 41, 184
 Izrael 160, 165
- Jaderské moře, Jadran 32, 40, 44, 224
 Jang´c (Perlová řeka) 40, 250, 254, 296, 327, 330
 Janov 32n, 39, 44, 85, 174, 209, 221
 Japonsko 24, 29, 34, 36, 92–93, 103–106, 189, 195, 245n, 249, 251, 253, 255, 291, 299–303, 306–308, 315, 317n, 321, 325, 328, 329nn
 Jarmúk 148
 Jathrib viz Medína
 Jáva 34–36, 99, 253
 Jaxartes viz Syrdarja
 Jemen 31, 137n, 156, 193
 Jeruzalém 17, 54, 68, 73–75, 77–78, 80–81, 83–84, 132n, 137, 148, 150n, 157, 164–167, 169, 171–174, 197, 205, 215, 231, 366, 425, 434
 Jeruzalémské království 165–167, 172n
 Jihočínské moře 34n

- Jingchang 249
 Judea 74, 132
 Jumne 44
 Jün-nan 252
- Ka'aba 359
 Kadísíja 148
 Kaffa (Feodosija) 17, 39, 118
 Káhira 16n, 32n, 35, 46, 50, 52, 55–58, 77,
 137, 149, 157, 233n, 287, 311n, 409
 Kajruwán 32, 112, 149, 156, 160
 Kalikut (Kalkata) 48
 Kalinganagara 264
 Kaljáni 261
 Kalka 188
 Kama 41
 Kamakura 301
 Kambodža 98
 Kamerunská hora (Mongo ma
 Nдеми) 110
 Kanárské ostrovy 48
 Káňčí 258n
 Kánem 47, 110, 113n, 117
 Kánem-Bornu 45, 117
 Kannaudž 257–260
 Kano 47
 Kanton 33n
 Karabalgasun 183
 Karakorum 252
 Karbala 127
 Karibské moře, Karibik 48
 Karnátaka 257n, 261, 263n, 304
 Karpaty 43
 Kartágo 109
 Kaspické moře 38–41, 75, 81, 155, 182,
 189
 Kastilie 211n, 222n
 Kašmír 96, 304, 351
 Kašmírské údolí 51
 Kataj 40
 Katalánsko 162, 412
 Kavár 112, 117
 Kávéri 262
 Kavkaz 38, 78, 184, 188, 190
 Kazaň 41
 Kérala 257
 Khadžuráho 260
 Kchaj-feng 296n, 326
 Kilwa 48
 Kjóto 249, 299–303, 330n
 Kogurjo, říše 329
 Kolchida 78
 Kolín nad Rýnem 40, 43, 78, 139, 222, 295
 Kongo (řeka) 119
- Konstantinopol (Istanbul) 14n, 19n, 23,
 31–33, 38–41, 44, 51n, 59–61, 78, 84, 88,
 134, 136, 153, 166, 190, 197n, 200, 208,
 212, 215, 218, 225–227, 268, 284n, 291,
 311, 376, 379, 403, 409, 416, 425
 Konya 360
 Korea 24, 36, 92–93, 103, 188, 195, 245,
 249, 251, 299, 325, 328, 329nn
 Koromandelské pobřeží 34, 36, 259
 Koroni 33
 Krakov 43
 Kréta 31, 218
 Krym 17, 38–40, 184
 Kúfa 149, 356
 Kumbi Saleh 113, 294
 Kyjev 41, 43, 291
 Kyjevská Rus 41, 208, 213, 318
 Kypr 31, 83, 135, 160, 166, 218
 Kyrenaika 30, 109
 Kyrgyzstán 183
- La Rochelle 44
 Labe 21, 317, 375
 Lagny 44
 Láhaur 162
 Lalibela 111
 Lamanšský průliv 44
 Langobardská říše 50
 Laon 61, 388
 Laos 98
 Larisa 61
 Las Navas de Tolosa 162, 215, 222
 Láta 258n, 261
 Le Bec, klášter 420
 Lebus 281
 Lehnice 189
 Lech (řeka) 212
 Lek 44
 León 211n, 222n
 Levanta 37, 158, 162, 166n, 170n, 174,
 176, 416
 Libanon 137, 165
 Libye 138
 Limerick 44
 Lipsko 43n
 Lisabon 44n
 Litva 22, 140, 189, 209, 225n
 Livonsko 42, 209
 Loira 45, 61, 211
 Lombardie 84, 321, 411
 Londýn 44n, 291
 Lotrinsko 139, 205, 415
 Lübeck 42, 44
 Lucca 43, 54

- Lüneburg 78
Luo-jang 246, 294
Lutych 44
Lužice 225
Lvov 43
Lykaonie 74
Lyon 21, 43n
- Madagaskar 24, 119
Madeira 48
Madhjapraděš 259
Madína az-Zahrá 52, 408
Madurai 261, 263
Magdeburg 43, 139, 213
Maghrib 45, 112, 137n, 229, 287
Mahánadí 307
Maharáštra 257n, 261
Mahdia 169
Maine 214
Makedonie 74
Makúrie (núbijské království) 111, 118
Malá Asie 31, 134, 165n
Malabar, Malabarské pobřeží 17, 31, 34, 36, 138
Malajský poloostrov 31, 33n, 99
Malacký průliv 34n
Malaga 418
Malakka 36
Maledivy 34
Mali 45–47, 113, 115n, 119
Malindi 48
Mallorca 54, 85
Malopolsko 224
Mandžusko 251
Manila 34
Mánjakhéta 261
Mantova 226
Mantzikert 158
Marágha 58
Maroko 39, 45, 63, 115, 135, 138, 142, 162, 183
Marrákeš 161
Marseille 44
Mása 43n
Mathura 260
Mauritánie 47, 113, 161
Medína (Jathrib) 56, 77, 124n, 129–131, 147n, 356, 434
Mekka 46n, 52, 56, 58, 71, 77, 109, 115, 124–126, 129–131, 147, 150n, 156, 160, 230, 434
Melun 423
Merojská říše, Meroe 47
Merseburg 139
- Mety 139
Mexico City 292
Mexiko 29
Mezoamerika 291n, 306, 321
Mezopotámie 16, 30, 33, 39, 48, 57, 149, 315
Middelburg 45
Milán 43, 221, 321
Modon 33
Mogadišu 293
Mohan 43
Mohuč 43, 54, 139, 212, 317, 418
Moldavsko 43
Moluky 34–36
Mongolská říše 13, 92
Mongolsko 39, 180, 183, 185n, 189, 249, 252, 296
Monomotapa 119
Montecassino 51
Montpellier 55
Morava 22, 40, 140, 225
Moravská brána 4š
Moravské pole 224
Mosambik 47
Moskva, moskevské velkoknížetství 14, 227, 284
Mrtvé moře 80
Mühldorf 219
Mumbáí (Bombaj) 258
Mune 114, 117
Muromači 301
Myanmar (Barma) 36, 98
- Nagaoka 300
Naissus viz Niš
Nájera 140
Nálanda 98
Nancy 222
Nan-čao, říše 245
Naniwa 299
Nanking 253n, 296
Nantes 45
Nara 104, 299n, 330n
Narbonne 44
Naumburg 43
Navarra 54, 211, 213, 222n
Neapol 44, 133, 227
Neapolské království 142
Německo 54, 141n, 203, 207, 211n, 218, 375, 420
Neopatrijské vévodství 33
Nepál 265
Neuss 222
New York 142

- Niger (řeka) 46–48, 52, 110, 113n, 119,
 160, 294
 Niger (území) 113n
 Nigérie 109, 114
 Nihávand 148
 Níkaja 376, 379
 Nikopol 166, 225
 Nil 24, 30, 33, 47, 67–68, 81, 107n, 111,
 117, 312
 Nil horní 17
 Nil horní 17
 Nisibis 38, 49
 Niš (Naissus) 40
 Nizozemí 14, 142n, 222
 Nobatie (núbijské království) 111
 Norimberk 43, 227
 Normandie 61, 140, 213
 Norsko 42, 44, 209, 213
 Notre-Dame v Paříži 423
 Nová Guinea 29
 Novgorod, novgorodské knížetství 14, 41
 Nový Zéland 29
 Núbie 17n, 24, 47, 107, 113
 Nupe 118

 Oceánie 285
 Odra 44, 187
 Ochrid 61
 Onon 185
 Orchon 183
 Oria 54, 133n
 Orléans 427
 Orléans 221
 Osmanská říše 142n, 227, 235
 Ostie 44
 Ostrogótská říše 15
 Ostřihom 213
 Otranto 54, 416
 Ótsu 299
 Oxford 62, 427
 Oxos viz Amudarja

 Paderborn 43, 51, 200
 Pádská nížina 40
 Pákistán 162, 256
 Palembang 34
 Palermo 53, 62, 207, 425
 Palestina 31, 51, 55, 68, 84, 109, 134n, 137,
 140, 142, 166, 168
 Pamír 246
 Pándua 305
 Paňdžáb 31, 259, 262, 305
 Panonic 40
 Panonská pánev 212

 Parthská říše 31
 Paříž 44, 56, 62, 291, 321, 378, 390,
 423–427, 429
 Pátaliputra 258, 260
 Patrimonium Petri (církevní stát) 199
 Pattadakal 258
 Pavie 227
 Peking 40, 92, 159, 188, 191, 245,
 252–254, 296
 Peloponés 33, 284
 Pergamon 58
 Persie 31, 33, 35n, 39, 49, 62, 71, 92,
 110, 112, 135–138, 149, 153, 188, 246,
 305
 Perský záliv 30, 34, 36, 39, 47, 176, 187
 Pchjongjang 249
 Piacenza 39
 Pisa 32, 39, 44, 60, 174, 209, 424n
 Plovdiv (Filippopolis) 40
 Plzeň 43
 Pobaltí 40, 45, 165, 171, 213
 Poetovium viz Ptuj
 Poitiers 160
 Polsko 21, 40, 43, 142, 189, 208n, 212n,
 224–226
 Ponthion 199
 Poodří 54
 Portugalsko 14, 42, 133, 142, 162, 211,
 214, 223, 227
 Porýní 139, 164, 209
 Povelí 43
 Povolží 180
 Praha 43, 139, 212n
 Provence 32
 Provins 44
 Prusko 42
 Ptuj (Poetovium) 40
 Pumbedita 137
 Pyrenejský poloostrov 13n, 19, 51, 84–85,
 87, 89–90, 115, 155, 160–162, 165, 167n,
 171n, 209, 211, 215, 222n, 287, 291, 310,
 313, 433

 Quierzy 199
 Quito 293

 Rádžasthán 259
 Ragusa viz Dubrovník
 Rakousko 140
 Ravenna 42, 203
 Remeš 139
 Reval viz Tallinn
 Rhens 219
 Rhodos 31, 135

- Rhône 44
 Río Grande del Norte 30
 Ripoll 61
 Rosetta 31
 Rothenburg 56
 Rouen 44
 Rudé moře 24, 30n, 33, 35n, 39, 45, 47,
 107, 137, 174, 293
 Rus, Rusko 22, 39, 185, 188n, 196, 289,
 317, 403
 Rwanda 118n
 Rýn 42–44

 Řecko 44, 52, 62, 133n
 Řezno 139, 227, 415
 Řím 19–21, 23, 32, 43n, 49, 63, 67–68, 74,
 78, 83–84, 134, 158, 197–206, 211n, 215,
 218–221, 226n, 256, 269, 279n, 291, 317,
 366, 374n
 Říše (svatá říše římská) 279–280

 Sa'da 156
 Sába 109
 Sacsahuyamám 293
 Sahagún 74
 Sahara 24, 45, 108n, 112–117, 160n, 291,
 293n, 307, 317
 Sahel 45, 109, 113
 Saint-Denis 44, 200, 211, 407
 Sála 317
 Salerno 61, 276, 422, 427
 Samarkand 39, 49, 182, 192
 Sámarrá 155
 San Sebastian 45
 Sandwich 45
 Sanhádža 114
 Santiago de Compostela 63, 211, 366
 Santiago de Chile 29
 Saôna 44
 Saraj 39, 189n
 Sardinie 142
 Sarkel 184
 Sasko 375
 Saúdská Arábie 147n
 Sawley 74
 Sedmihradsko 52
 Seina 44
 Senegal (řeka) 118, 160, 294
 Serdica viz Sofie
 Setúbal 45
 Severní moře 40n
 Severoněmecká nížina 43
 Sevilla 44, 58

 Siang-jang 252
 Sibiř 29
 Sicílie 20, 31–33, 49, 53, 58, 60–62, 78, 83,
 133n, 137n, 141, 160, 207, 215, 217, 221,
 280, 291, 313, 422, 424, 433
 Sidžilmása 156
 Siena 39, 43
 Silla, říše 329
 Sindh 259, 304n, 307
 Singidunum viz Bělehrad 40
 Sin-ťiang 176, 182
 Síráf 33n
 Sirmium viz Sremska Mitrovica
 Skandinávie 21, 41, 51, 73, 88, 208, 213,
 337
 Skâne 44
 Skotsko 83
 Slaná (řeka, Uhry) 189
 Slezsko 40, 140, 215, 224n
 Sluis 45
 Smyrna (Izmir) 58
 Sodoma 80
 Soest 4š
 Sofala 47, 119, 293
 Sofie (Serdica) 40
 Sogdiana 92
 Soldaia (Sudak) 39
 Soluň 40, 44, 59, 61, 134
 Somálsko 36
 Songhaj 45n, 113, 117
 Southampton 44
 Squillace 402
 Sremska Mitrovica (Sirmium) 40
 Středozemní moře, Středomoří 13, 29–33,
 37, 40n, 44–46, 62, 68, 75, 83–85, 87, 92,
 107, 110, 117, 128, 137, 140, 152, 158n,
 161, 164, 173n, 176, 180, 187, 194, 207,
 209, 214, 217, 221, 223, 239, 242, 291,
 306, 311–313, 317, 401, 415, 433
 Süan-wu 246
 Súdán 45, 109, 111, 113, 118, 312
 Sudety 43
 Sumatra 34–36, 261
 Sura 137
 Sutri 205
 Sv. Viktor, klášter 423
 Svatá země 20, 33, 43, 56, 68, 75, 80, 84,
 166, 170, 215
 Svazijsko 119
 Syrdarja (Jaxartes) 50
 Sýrie 17, 31, 33, 37, 51n, 92, 125–127,
 134n, 137, 142, 148n, 156, 160, 165, 189,
 235, 312, 356, 358, 417

- Šelda 44
 Španělsko 14, 31n, 41–45, 47, 52, 54n,
 57n, 61n, 73–74, 133–135, 137–142,
 157n, 168, 208, 215, 222n, 227, 408–412,
 424
 Špýr 54, 139n, 320
 Šrí Lanka 31, 34–36, 93, 98, 138, 308
 Šrívidžaja, říše 261
 Šumava 317
 Švédsko 42, 44, 213, 280
 Švýcarsko 160, 222
- Ta Li, říše
 Tabríz 39, 189
 Tabúk 147
 Tádžikistán 138
 Tagant 114
 Taghaza 46
 Takedda 116
 Takkóla 261
 Taklamakan 37, 184
 Takrúr 47, 113
 Talas 39, 92, 152, 157, 183
 Tallinn (Reval) 44
 Tamilnádu 257, 261n, 264, 304
 Tana (Azov) 39
 Taňčávúr 262, 304
 Tarazona 62
 Tarimská pánev 37n, 184, 246
 Tarsus 61
 Ta-sing-čcheng 294
 Taškent 182
 Tatarstán 41
 Ta-tu (Peking) 252
 Taudeni 46
 Tejo 44
 Tenochtitlan 292n
 Teotihuacán 292
 Thajsko 98
 Théby (Řecko) 78, 134
 Tchu-mu 254
 Ťiang-nan 254
 Tibera 44
 Tiberias 145
 Tibet 93, 159, 245, 252, 325, 328
 Tigris 68, 311
 Tichý oceán (Pacifik) 30, 176, 183, 291
 Timbuktu 47, 52, 115, 294
 Timor 35
 Titicaca 293
 Toledo 19, 48, 58, 62, 161, 424–427
 Tollan 292
 Tondibi 116
 Toulouské království 198
- Touraine 214
 Tours 61
 Transoxanie 38, 40n, 92, 153, 176, 180,
 182n, 188, 191, 245
 Trapezunt (Trabzon) 39
 Trapezuntské císařství 284
 Travná 317
 Trenčín 225
 Trevír 139
 Tripolis 46, 135
 Tripolické hrabství 165
 Tripolsko 31
 Trója 78
 Troyes 44, 54, 139, 418
 Trujillo 292
 Tunis, Tunisko 32, 54, 83, 135, 137n, 142,
 156, 162, 169, 238
 Turecko 286, 352, 360
 Turfan 184
 Turkestán 49
 Turkmenistán 138
 Tyros 31, 174
- Udždžainí 258n
 Uganda 119
 Uhry 21, 40, 43, 140, 174, 187, 189, 212n,
 215, 224n
 Ukrajina 43
 Urgenč 39n
 Urísa 36, 264, 30
 Uzbekistán 38, 138, 176, 188n
- Valašsko 43, 225
 Valencie 44
 Váránasí (Benáres) 260, 263, 306, 308, 348
 Varna 166
 Velká Británie 83–84
 Velkomoravská říše 208, 212, 375
 Velkopolsko 140, 224
 Věngí 258
 Venosa 54
 Vercelli 80
 Verdun 43
 Vestfálsko 43
 Vezera 43
 Via Aurelia 43
 Via Cassia 43
 Via Egnatia 40n
 Via Flaminina 42
 Via Francigena 43
 Via mercatoria 44
 Vidžajanagar 264, 305, 307n, 351
 Vienne 54
 Vietnam 99, 245, 251, 253, 328, 335

- Vich 61
Vindhijské pohoří 257n
Viterbo 218
Vivarium 402, 404
Vizigótská říše 15, 19, 211
Volha 39–41, 135, 180, 184, 189
Volžské Bulharsko 41
Vratislav 43
- Waláta 115
Wales 209
Wej, řeka 246
Westminster 82
Worms 54n, 139n, 418
- York 387
- Zagros 110
Zaitum (Čchüan-čou) 36
Zalláka (Sagrajas) 161
Zaragoza 44, 418
Zhořelec 43
Zimbabwe 47, 113, 119, 294
Zlatá brána (Konstantinopol) 40
Zlatá horda (Kipčakové) 189–192, 252
Zlaté pobřeží 48, 119
Zonchio (mys) 33
- Žluté moře 37

DĚJINY SVĚTA

3

VÝKLADY SVĚTA A SVĚTOVÁ NÁBOŽENSTVÍ 600 AŽ 1500

EDITORŮ I

JOHANNES FRIED
A ERNST-DIETER HEHL

Z německého originálu WBG Weltgeschichte,
vydaného nakladatelstvím Wissenschaftliche Buchgesellschaft
(WBG) Darmstadt v letech 2009–2010, přeložili

Jan Hlavička (str. 1–244), Pavel Kolmačka (str. 245–321),
Magdalena Konečná (str. 325–435)

Revizi českého překladu provedli

Petr Charvát (29–64), Svetislav Kostić (93–97, 256–264,
303–309, 337–351), Luboš Kropáček (107–131, 147–163,
229–244, 310–315, 352–363), Vladimír Liščák (99–106, 176–196,
245–255, 294–302, 325–336), Jarmila Bednaříková (197–228),
Zuzana Kosticová (292–293), Stanislav Sousedík (401–432)

Rejstříkem opatřili Filip Outrata a Martin Žemla

Grafickou úpravu s použitím obálky od studia
Finken & Bumiller, Stuttgart, navrhl Vladimír Verner

Odpovědní redaktoři Filip Outrata a Martin Žemla

Vydalo v roce 2013 nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
jako svou 1151. publikaci. Vydání první. AA 31,52. Stran 480

Vytiskla tiskárna PBTisk, s. r. o.

Doporučená cena 598 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-343-6